

Bijlage 8 Concept Nota van Zienswijzen

Deze concept Nota van Zienswijzen is de Nota van Zienswijzen van de gemeente Steenbergen op grond van de inspraakprocedure van de ontwerp-omgevingsvergunning Windpark Karolinapolder, zoals de gemeente die heeft gevoerd. Ter besluitvorming door GS over de omgevingsvergunning zal een aangepaste Nota van Zienswijzen worden opgesteld waarin door GS specifiek ingegaan wordt op de ingebrachte zienswijzen op de ontwerp-omgevingsvergunning in relatie tot provinciaal beleid.

Windpark Karolinapolder nabij Dinteloord
Gemeente Steenbergen
Nota van beantwoording zienswijzen

1 Inleiding

1.1 Context

Sinds 1998 staan er vier windturbines (ieder 600kW) aan de dijk langs het Volkerak in Dinteloord (gemeente Steenbergen). De bestaande turbines hebben een ashoogte van 55 meter, een rotordiameter van 44 meter en tiphoogte van 77 meter. Innogy Windpower Netherlands B.V. (hierna: innogy), exploitant van het huidige windpark, is nu voornemens om het huidige windpark te vervangen en het vermogen op te schalen. Het plan is om in 2020 vier nieuwe windturbines in clusteropstelling ten zuiden van de dijk te plaatsen. De vier turbines van het bestaande windpark worden verwijderd voordat het nieuwe park in bedrijf gesteld wordt. Het aantal turbines blijft gelijk maar het vermogen van het windpark neemt toe van 2,4 MW naar minimaal 12 MW en maximaal 21,6 MW.

Om dit project mogelijk te maken zijn er verschillende vergunningen noodzakelijk. Op 17 april 2018 is de ontwerp-omgevingsvergunning door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Steenbergen voor de volgende activiteiten verleend:

1. 'Omgevingsvergunning beperkte milieutoets' op basis van artikel 2.1 lid 1, onder i van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht.
2. 'Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening' op basis van artikel 2.1 lid 1, onder c en artikel 2.12, lid 1, onder a, onder 30 van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht.
3. 'Bouwen' op basis van artikel 2.1 lid 1, onder a en 2.10 van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht.
4. 'Werk of werkzaamheden uitvoeren' op basis van artikel 2.1 lid 1, onder b en, 2.11 van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht.

Het windpark Karolinapolder is onderworpen aan een m.e.r.-beoordelingsplicht door het bevoegd gezag ingevolge hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage 1994. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Steenbergen heeft op 30 januari 2018 besloten dat door de initiatiefnemer geen milieueffectrapportage hoeft te worden opgesteld.

Door de gemeenteraad is daarnaast op 31 mei 2018 een ontwerpverklaring van geen bedenkingen, als bedoeld in artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht juncto artikel 6.5 Besluit omgevingsrecht afgegeven.

In deze antwoordnota geeft de gemeente Steenbergen, zowel het college als de gemeenteraad, aan wat haar reactie is op de ingebrachte zienswijzen op de ontwerp-omgevingsvergunning, de ontwerpverklaring van geen bedenkingen en het m.e.r.-beoordelingsbesluit. Deze antwoordnota maakt onderdeel uit van en is betrokken bij de definitieve besluitvorming en wordt ter inzage gelegd, tezamen met de definitieve besluiten. De besluiten worden ter inzage gelegd op dezelfde plaatsen als waar de ontwerpbesluiten ter inzage lagen. Belanghebbenden kunnen tegen de besluiten beroep instellen bij de Rechtbank Zeeland-West-Brabant, team Bestuursrecht, Postbus 90006, 4800 PA Breda.

De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd. Geen beroep kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijze over het ontwerp van het besluit waartegen zijn beroep is gericht naar voren heeft gebracht. Op de besluiten is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbende in het beroepschrift moet aangeven welke beroepsgronden hij aanvoert tegen het desbetreffende besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Vermeld in het beroepschrift dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

1.2 Verloop zienswijzeprocedure

De omgevingsvergunning en de andere besluiten zijn als volgt voorbereid. Op 6 juni 2018 is een kennisgeving met betrekking tot de ontwerp-besluiten gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen. De ontwerp-omgevingsvergunning en de daarbij behorende stukken, het m.e.r.-beoordelingsbesluit en de ontwerpverklaring van geen bedenkingen hebben van 7 juni tot en met 19 juli 2018 ter inzage gelegen op het gemeentehuis van Steenberg en op de website www.ruimtelijkeplannen.nl. Een ieder is in deze periode in de gelegenheid gesteld zijn of haar zienswijze naar voren te brengen. Er is voorafgaand aan de terinzagelegging een informatieavond georganiseerd op 5 juni 2018. Over de ontwerpbesluiten zijn 43 zienswijzen naar voren gebracht. De zienswijzen zijn in dit document gerangschikt op de nummers 1 tot en met 43. Alle ontvangen zienswijzen zijn geregistreerd en aan de indieners is een ontvangst-bevestiging toegezonden.

1.3 Opzet nota van beantwoording

In de 'Nota van beantwoording zienswijzen windpark Karolinapolder' is een reactie gegeven op alle zienswijzen, waarbij de gelijklopende zienswijzen gezamenlijk zijn beantwoord. In het volgende hoofdstuk wordt een reactie gegeven op de zienswijzen. Voor de nummering is aangesloten bij het navolgende overzicht.

De meeste zienswijzen zijn vervolgens onderverdeeld in verschillende argumenten die zijn aangeduid met de letter(s) a tot en met (maximaal) s. Per argument is er een inhoudelijke reactie en / of een verwijzing naar een elders gegeven reactie gegeven.

1.4 Overzicht zienswijzen

Nr.	Kenmerk	Indiener
001	1802562	Particulier
002	1802703	Particulier
003	1802705	Particulier
004	1802724	Particulier
005	1802735	Particulier
006	1802764	Particulier
007	1802768	Particulier
008	1802791	Particulier
009	1802795	Particulier
010	1802813	Particulier
011	1802816	Particulier
012	1802820	Particulier
013	1802827 & 1802828	Particulier
014	BEM1805231	Particulier
015	1802835	Particulier
016	1802848	Particulier
017	1802877	Particulier
018	1802885	Particulier
019	e1802488, BEM 1805301, BEM1805302, BEM1805303 & BEM1805304	Particulier
020	BEM1805464	Provincie Noord-Brabant
021	BEM1805466	Particulier
022	1802959	Achmea rechtsbijstand namens particulier
023	1802898	Particulier
024	1802900	Particulier (inclusief handgeschreven aanvulling)

025	1802901	Particulier
026	1802905	Particulier
027	1802966	Stichting Sirene
028	1802827 & 1802828	Particulier
029	BEM1805231	Particulier
030	1803020	Particulier
031	1802938	Particulier
032	1802926	Stibbe namens innogy
033	1802927	Particulier
034	1802928	Particulier
035	1803017	Particulier
036	1802931	Particulier
037	1802932	Particulier
038	1802933	Particulier
039	1802953	Particulier
040	1802954	Particulier
041	1802964	Particulier
042	1803159	Natuurmonumenten
043	1803020	Particulier

1.5 Ontvankelijkheid

Op 7 juni 2018 is de ontwerp-omgevingsvergunning ter inzage gelegd. Op grond van artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en 3.12 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) kan eenieder schriftelijk of mondeling zienswijze indienen bij de ontwerp-omgevingsvergunning. Op grond van artikel 3:16 Awb bedraagt de termijn voor het naar voren brengen van een zienswijze 6 weken en vangt die termijn aan met de dag waarop het ontwerp ter inzage is gelegd. Verder blijkt uit artikel 2:15 Awb dat een bericht uitsluitend elektronisch naar een bestuursorgaan kan worden verzonden indien dat bestuursorgaan kenbaar heeft gemaakt dat deze weg is geopend. Het college van burgemeesters en wethouders van gemeente Steenberghe heeft dit niet kenbaar gemaakt. Zienswijzen konden daarom schriftelijk of mondeling tot en met 19 juli 2018 worden ingediend.

Het college constateert dat de zienswijze met nummer 1803159 op 17 juli 2018 via de elektronische weg is ingediend door 'Natuurmonumenten'. Nu deze weg niet open staat, heeft het college conform artikel 6:6 onder b Awb Natuurmonumenten in een brief van 18 juli 2018 in de gelegenheid gesteld om dit gebrek te herstellen voor 27 juli 2018. Natuurmonumenten heeft in een brief van 3 augustus 2018 per brief de zienswijze alsnog toegestuurd, zijnde buiten door het college gestelde termijn om het gebrek te herstellen.

Gelet op het voorgaande constateert het college dat Natuurmonumenten dient te worden aangemerkt als niet-ontvankelijk in deze bestuursrechtelijke (voor)procedure. Niettemin worden de inhoudelijke punten die Natuurmonumenten in haar zienswijze naar voren heeft gebracht hieronder gemotiveerd weerlegd, ter nadere onderbouwing en motivering van de omgevingsvergunning.

2 Zienswijzen (en aanvullingen)

2.1 Zienswijzen nummer 1 en 6

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
001a	De indiener is van mening dat er erg veel ruimte voor de besteding van de gelden wordt gegeven. Er dient meer te worden aangegeven wat er voor de directe omgeving moet worden gedaan. De vergoedingen vanuit het windturbinepark moeten daarvoor geoormerkt worden. Dit zou in het besluit opgenomen moeten worden. De indiener is van mening dat hiermee onduidelijkheid over vergoeding van schade ontstaat.	De indiener lijkt te doelen op de voorwaarde in de ontwerp-omgevingsvergunning over een vereiste financiële bijdrage van de aanvrager aan kwaliteitsverbetering van het Steenbergse landschap, conform de Structuurvisie gemeente Steenberg (van € 15.000,- per megawatt). Allereerst wordt opgemerkt dat de Structuurvisie gemeente Steenberg een publiekrechtelijk kader biedt voor privaatrechtelijk kostenverhaal door een anterieure overeenkomst. Dit betekent het volgende: - voor specifieke initiatieven, zoals het betreffende windturbinepark, wordt op basis van de structuurvisie een financiële bijdrage gevraagd; - in de structuurvisie is vastgelegd waar deze financiële bijdrage aan kan worden besteed; - de hoogte en betalingsvoorwaarden voor deze financiële bijdrage worden vastgelegd in een anterieure overeenkomst. Op basis van het voorgaande wordt geconstateerd dat de kaders voor de financiële bijdrage al vastliggen in de structuurvisie en dat de betreffende voorwaarde daarmee niet noodzakelijk is. Ook valt het buiten de reikwijdte van de voorliggende besluiten om iets vast te leggen over de bestemming van de financiële bijdrage, aangezien hierin al is voorzien in de structuurvisie.	Nee

		Het aangaan van de anterieure overeenkomst is geborgd vanwege het kostenverhaal op grond van afdeling 6.4 Wet ruimtelijke ordening. Voor de volledigheid wijzen wij erop dat voornoemde overeenkomst ook is gesloten. In het kader van het voorliggende besluit is enkel van belang dat de betalingsverplichting is geborgd. Voor de aanvaardbaarheid van deze besluitvorming is een nadere inkadering van de besteding van dit geld niet nodig. Tot slot en ter voorkoming van onduidelijkheid wordt opgemerkt dat de betreffende financiële bijdrage niet een tegemoetkoming in planschade betreft. Vergoeding van eventuele schade vindt plaats op basis van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening. Degenen die menen schade te ondervinden kunnen een verzoek om tegemoetkoming in schade bij de gemeente indienen (c.q. een planschadeverzoek), na het onherroepelijk worden van de voorliggende besluiten.	
001b	Windturbines passen niet in de omgeving en zijn horizonvervuiling. Om die reden is volgens de indiener een milieueffectrapportage noodzakelijk.	Windturbines hebben een impact op het landschap. Deze impact is op zichzelf niet zonder meer aan te merken als horizonvervuiling, maar moet wel in het kader van goede ruimtelijke ordening worden onderzocht en betrokken bij de besluitvorming. De landschappelijke impact heeft onderdeel uitgemaakt van de m.e.r.-beoordeling. In het m.e.r.-beoordelingsbesluit (en de onderliggende aanmeldingsnotitie), dat als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning, zijn onder andere de effecten van de beoogde ontwikkeling op het landschap overwogen.	Nee

		Daarbij is geconcludeerd dat de effecten niet van dusdanige aard zijn dat er een milieueffectrapportage noodzakelijk is. De omgevingsvergunning maakt de inpassing en bouw van windturbines mogelijk die oudere windturbines vervangen. In het m.e.r.-beoordelingsbesluit zijn de effecten van de nieuwe windturbines beoordeeld. Uit die beoordeling blijkt dat de nieuwe (hogere) windturbines geen belangrijke nadelige gevolgen hebben voor het milieu. Voor een toelichting wordt verwezen naar het m.e.r.-beoordelingsbesluit. In hetgeen indieners nu naar voren brengen wordt geen aanleiding gezien om alsnog tot een m.e.r.-plicht te komen. Voor de verdere onderbouwing van de aanvaardbaarheid van de landschappelijke inpassing wordt verwezen naar paragraaf 4.2 van de ruimtelijke onderbouwing (die ook als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning).	
001c	De hoogte en grootte van de windturbines is dusdanig dat de gevolgen voor de omgeving nog niet of nauwelijks zijn onderzocht. Wat gebeurt er als na de bouw blijkt dat zaken zoals bodemtrillingen en geluidoverlast erger zijn dan theoretisch berekend? Hierover staat niets beschreven.	Alle mogelijke effecten c.q. relevante ruimtelijke aspecten zijn beoordeeld en (waar nodig) onderzocht, waarbij rekening is gehouden met de verzochte marges voor de omvang van de te realiseren windturbines. Dit is beschreven in de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving. Meer specifiek kan worden gewezen op de rechtstreeks werkende normen uit het Activiteitenbesluit en de –regeling, waaraan windturbines altijd moeten voldoen.	Nee

		Door de indiener is niet nader toegelicht op welke onderdelen de ruimtelijke onderbouwing tekort schiet. Op basis van het voorgaande is er voldoende motivering om positief te besluiten op de ingediende aanvraag voor de beoogde opschaling van vier windturbines. Met andere woorden: het is op basis van de aanvraag niet aannemelijk dat wettelijke normen na de ingebruikname van de windturbines worden overschreden. Deze lezing vindt ook steun in de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State (ABRvS 4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1228 inzake Windpark Wieringenmeer r.o. 44.4). De milieunormen waaraan de windturbines moeten voldoen zijn vastgelegd in de wet. Als er sprake is van onaanvaardbare geluid- of trillingoverlast dan kunnen omwonenden om handhaving verzoeken. Daarbij kan de omwonende in eerste instantie een melding doen bij de MilieuKlachtenCentrale van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant. In tweede instantie kan de gemeente als bevoegd gezagsinstantie worden verzocht om handhavend op te treden. Het bevoegde gezag onderzoekt dan of er sprake is van een overtreding van de wettelijke normen. Bij overtreding van die milieunormen kunnen de bevoegde bestuursorganen handhavend optreden. Hierbij kunnen desnoods herstel- of punitieve sancties worden opgelegd. Op deze wijze is de bescherming van omwonenden tegen onaanvaardbare milieuhinder door het windpark dus al geborgd.	
--	--	--	--

		Uitgangspunt is dat na realisatie van de opgeschaalde windturbines ten allen tijde wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving, bijvoorbeeld voor geluid of slagschaduw.	
001d	Gevraagd wordt wie bepaalt wanneer de windturbines worden stopgezet bij slagschaduw of teveel lawaai. Alleen als de som van de mogelijke jaarbelasting is bereikt of onmiddellijk? Door wie, hoe, waar en wanneer wordt gehandeld bij overschrijding van normen? De indiener vraagt dit op te nemen in het besluit.	Voorop staat dat het windpark altijd moet voldoen aan de rechtstreeks geldende normering voor onder meer geluid en slagschaduw op grond van het Activiteitenbesluit en de –regeling. Nadere invulling hiervan in de omgevingsvergunning is op dit punt niet nodig, daargelaten de mate waarin dit mogelijk is. Slagschaduw: op basis van de bij de aanvraag overlegde onderzoeken is vastgesteld dat met een stilstandsvoorziening aan deze normen voor slagschaduw kan worden voldaan. Dit is nader toegelicht in paragraaf 4.10 van de ruimtelijke onderbouwing en het onderliggende onderzoek naar slagschaduw. Een stilstandsvoorziening zet een turbine stil als er teveel slagschaduw optreedt. Deze voorziening is bindend voorgeschreven op basis van de Activiteitenregeling. Geluid: overschrijding van de jaargemiddelde, wettelijke norm voor geluid is, met toepassing van mitigerende maatregelen, niet aan de orde. Dit is nader toegelicht in paragraaf 4.5 van de ruimtelijke onderbouwing en het onderliggende onderzoek naar geluid. Het windpark kan worden voorzien van een monitoringssysteem waarmee de jaargemiddelde geluidbelasting wordt bijgehouden en waarmee ook een eventuele overschrijding van de norm wordt voorkomen. Aangezien voornoemde normering rechtstreeks werkt, is	Nee

		het niet noodzakelijk hierover nadere voorschriften op te nemen in de omgevingsvergunning. Het houden van toezicht en handhaving volgt rechtstreeks uit (milieu)wet- en regelgeving. Hierover kunnen en hoeven geen aparte voorschriften aan het besluit te worden verbonden. Als een omwonende hinder ervaart die naar zijn of haar mening een overschrijding van de wettelijke normering behelst, kan zij/hij dit melden bij de MilieuKlachtenCentrale van de OMWB. De OMWB treedt op als toezichthouder namens de gemeente. De gemeente is bevoegd gezag. Klachten worden altijd eerst onderzocht en getoetst aan de normen. Bij overtreding van normen kan er worden overgegaan tot handhaving door het bevoegd gezag.	
001e	De extrapolatie vanuit lagere windturbines is volgens de indiener een rekenkundige truc. Nergens is vermeld dat de theorie achteraf wordt gecheckt, waarbij eventuele afwijkingen te niet worden gedaan.	De wijze van geluidberekening op basis van een dataset van het KNMI is een wettelijk verplichte wijze, overeenkomstig het Activiteitenbesluit/-regeling. De extrapolatie was nodig, omdat er op moment van uitvoeren van het onderzoek geen andere dataset beschikbaar was. Sindsdien, echter, heeft het KNMI haar dataset geactualiseerd (op 12 november 2018). In de geactualiseerde versie van de dataset van het KNMI zijn hogere ashoogten opgenomen, zodanig dat extrapolatie niet langer noodzakelijk is. Het akoestisch onderzoek is geactualiseerd naar aanleiding van een nieuwe dataset van het KNMI (onderzoek van LBP SIGHT van 30 januari 2019, toegevoegd aan het besluit). Bovendien wordt achteraf de daadwerkelijke geluid-emissie (LE) van de turbine wel getoetst en daarmee ook de geluidimmissie in de omgeving. Op basis van het Activiteitenbesluit en het bij de	Nee

		Activiteitenregeling horende bijlage 4 van de Reken- en meetvoorschrift windturbines vindt jaarlijks een toetsing van de Le plaats. De geluidberekeningen zijn uitgevoerd met de wettelijk verplichte - en in de praktijk geverifieerde - methodes uit het Reken- en meetvoorschrift windturbines. Deze zijn ook toepasbaar voor de nieuwe generatie grotere windturbines die nu worden geplaatst op het land.	
001f	De indiener vraagt hoe de belangen van omwonenden tegen waardedaling van hun eigendommen (woningen) wordt geborgd.	In de besluitvorming is rekening gehouden met de belangen van de omwonenden. Daarbij is uiteraard ook overwogen in hoeverre er sprake kan zijn van waardedaling van de woningen in de omgeving van het windpark. Hoewel de zorg van indiener begrijpelijk is, zijn er geen aanwijzingen dat eventuele waardedaling van woningen zodanig zal zijn dat de belangen van de omwonenden op dit punt onevenredig zullen worden geraakt. Dit met name ook omdat de mogelijkheid bestaat om bij een geconstateerde waardedaling van de woning een verzoek om tegemoetkoming van plan-schade kan worden ingediend. Bovendien is bij vaststelling van de omgevingsvergunning rekenschap gegeven van de mogelijke effecten van het windpark op de omgeving en zijn de relevante belangen onderzocht en betrokken bij de besluitvorming. Daarbij is geconcludeerd dat ook na realisatie van de windturbines een aanvaardbaar woon- en leefklimaat blijft bestaan. Gelet op het bovenstaande is er voldoende acht geslagen op de belangen van de omwonenden ten aanzien van de waardedalingen van de woningen.	Nee
001g	De indiener vraagt de gemeente en de initiatiefnemer om aandacht te hebben voor de directe omgeving (omwonenden)	Voor de beoogde ontwikkeling zijn de sociale randvoorwaarden voor realisatie van zon-, wind- en bio-energie-	Nee

	van het windturbinepark.	projecten van de gemeente Steenbergen van toepassing, zoals die op 22 september 2016 zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Deze randvoorwaarden zijn (onder andere) expliciet gericht op inwoners en de lokale gemeenschap. Hoewel voor de verlening van de omgevingsvergunning niet van belang, wordt hiermee wel nader aandacht geschonken aan de mogelijke gevolgen van het windpark voor de omgeving. In de fase voorafgaand aan de aanvraag c.q. formele procedure is nadrukkelijk aandacht geweest voor de omwonenden. Er zijn twee informatiebijeenkomsten (op 11 juli 2017 en 5 juni 2018) voor alle omwonenden en andere betrokkenen georganiseerd. Bij de eerste informatiebijeenkomst (11 juli 2017) zijn omwonenden uitgenodigd om zich aan te melden voor een klankbordgroep die door de gemeente is gefaciliteerd om de belangen van omwonenden goed te borgen. Met deze klankbordgroep en de binnen deze groep ingestelde regiegroep zijn, onder begeleiding van een onafhankelijke adviseur, alle aspecten van de invulling van sociale randvoorwaarden bij het project afgestemd. Begin 2018 heeft de regiegroep aanbevelingen gedaan over de sociale randvoorwaarden. Daarnaast zijn in de onderbouwing van de aanvraag alle ruimtelijk relevante belangen betrokken (zie ook de reactie onder 001c), onder andere met het oog op een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor de omwonenden van de windturbines. In zoverre is aan dit verzoek voldaan. Voor de nu voorliggende besluiten wordt de wettelijk vereiste uitgebreide,	
--	--------------------------	---	--

		openbare voorbereidingsprocedure gevolgd, zodat een ieder een zienswijze naar voren kan brengen. Bij vaststelling van de omgevingsvergunning en de verklaring van geen bedenkingen is daarom voldaan aan de op de gemeente rustende zorgvuldigheidsplicht en is een evenredige belangenafweging verricht. Niettegenstaande het voorgaande is dus verder gegaan dan op grond van de te verrichten besluitvorming is vereist voor de omgeving.	
--	--	--	--

2.2 Zienswijzen nummer 2, 3, 5, 9, 10, 12 t/m 15, 17 t/m 19, 21, 28, 29, 31

Het betreft hier in totaal 16 (nagenoeg) identieke zienswijzen.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
002a	De bouw is in strijd met het vigerende bestemmingsplan. De windturbines zijn planologisch niet inpasbaar. In een andere opstelling worden aanzienlijk hogere windturbines gebouwd, waardoor een aantal turbines dichterbij de bebouwde kom komen te staan.	De beoogde opschaling van vier windturbines past inderdaad niet in het vigerende bestemmingsplan. Juist om die reden is een omgevingsvergunning aangevraagd voor onder meer de activiteit gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan. Onderdeel van de aanvraag voor deze activiteit is de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning. In deze onderbouwing zijn alle relevante ruimtelijke aspecten beoordeeld en (waar nodig) onderzocht. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines, dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving en dat een aanvaardbaar woon- en leefklimaat resteert. Om die reden is de beoogde ontwikkeling planologisch inpasbaar, met inachtneming van de andere opstelling en de hogere windturbines.	Nee
002b	De indiener is van mening dat sprake is van cumulatieve omstandigheden, Dinteloord wordt reeds ruimtelijk gestoord door ongeveer 70 aan de horizon goed zichtbare windturbines, vele kassen en het geluid van de A4.	Allereerst wordt benadrukt dat het vervangende windturbines betreft, met als gevolg dat het aantal turbines niet toeneemt en, zoals indiener opmerkt, is er reeds sprake van een groot aantal waarneembare turbines. In de ruimtelijke onderbouwing (zie ook de reactie onder 002a) is beoordeeld of de opschaling van vier windturbines past in de aanwezige ruimtelijke structuur waarbij ook rekening is gehouden met de aanwezigheid van bestaande windturbines.	Nee

		Ook is voor het aspect geluid aangetoond dat geen sprake is van onaanvaardbare cumulatie met reeds aanwezige functies. Dit is nader toegelicht in paragraaf 4.5 van de ruimtelijke onderbouwing en het onderliggende onderzoek naar geluid, waarin met toepassing van de methode Miedema de veranderingen in de akoestische kwaliteit van de omgeving is bepaald voor en ná opschaling van het windpark, zie ook tabel 5.4 van het geactualiseerde geluidonderzoek van 30 januari 2019. Door de opschaling van de windturbines verslechtert de geluidkwaliteit bij elf woningen. Dit is aanvaardbaar te achten, omdat deze verslechtering samenhangt met de wens dit park op te schalen vanwege de doelstellingen voor windenergie. De normering van de geluid- en slagschaduwbelasting zal worden nageleefd. Die normering is op zichzelf goed voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Verder is de gecumuleerde geluidbelasting bij alle woningen vergelijkbaar met elkaar. Tot slot is in het m.e.r.-beoordelingsbesluit (en de onderliggende aanmeldingsnotitie) geconstateerd dat geen sprake is van cumulatie met plannen en/of projecten of bestaande windturbineparken in de directe omgeving. In aanvulling op het bovenstaande zijn ter nadere verduidelijking in het Addendum op de ruimtelijke onderbouwing van 14 februari 2019 aanvullende visualisaties opgenomen.	
--	--	--	--

		In het Addendum wordt het landschappelijke effect van de windturbines, mede in het licht van de overige aanwezige windturbines in het gebied, nader inzichtelijk gemaakt. De effecten van de windturbines kunnen met de beschikbare documentatie op een goede manier worden beoordeeld. Na afweging van de betrokken belangen is de landschappelijke inpasbaarheid aanvaardbaar geacht, waarbij mee heeft gespeeld dat hier al windturbines staan, meer windturbines in de omgeving aanwezig zijn en de opschaling gewenst is vanwege de te halen doelstellingen voor duurzame energie.	
002c	Volgens de indiener zal er aanzienlijk meer hinder voor de omwonenden of de omgeving zijn, onder andere door de voorgeschreven obstakelverlichting.	Op basis van de ruimtelijke onderbouwing kan worden geconcludeerd dat er geen sprake is van onaanvaardbare hinder voor de omwonenden. Rode knipperlichten kunnen leiden tot veel hinder en een negatieve landschappelijke impact. De windturbines worden om die reden uitgerust met minimaal vast brandende rode lichten met intensiteitsregeling (zie voor een toelichting paragraaf 2.2.3 van de ruimtelijke onderbouwing en hoofdstuk 3 van het Addendum op de ruimtelijke onderbouwing). Deze verlichtingssoorten worden door de Inspectie Leefomgeving en Transport voorgeschreven. In redelijkheid kan een zwaarder gewicht worden toegekend aan het belang tot realisatie van windturbines en de daarbij vanuit luchtvaartveiligheid noodzakelijke obstakelverlichting, dan aan het belang van omwonenden bij het gevrijwaard blijven van enige hinder. Uitgangspunt is daarbij dat de hinder door obstakelverlichting tot een aanvaardbaar niveau kan worden beperkt.	Ja: toevoeging voorschrift

		Door de indiener wordt niet onderbouwd dat sprake zal zijn van onaanvaardbare hinder door obstakelverlichting. Ter borging dat de obstakelverlichting aansluit bij hetgeen is aangevraagd is mede naar aanleiding van deze zienswijze een voorschrift opgenomen op basis waarvan initiatiefnemer een verlichtingsplan moet indienen. innogy volgt de ontwikkelingen op het gebied van eisen en mogelijkheden met obstakelverlichting op de voet en neemt ook deel aan overleggen namens de windsector. innogy is voornemens om alle technische verbeteringen op dit punt die economisch haalbaar zijn in de realisatie van het windpark toe te passen.	
002d	Volgens de indiener is de beoordeling van de verschillende aspecten in de ruimtelijke onderbouwing subjectief.	Verwezen wordt naar de reactie onder 002a. Door de indiener is niet nader toegelicht welke aspecten subjectief beoordeeld zijn.	Nee
002e	De indiener verwijst naar de volgende visie van de gemeente: "De gemeente Steenbergse wil de kenmerkende waardevolle openheid van het landschap beschermen en behouden. De plaatsing van windturbines (ook in parken en lijnopstellingen) tast de waardevolle openheid van het Steenbergse landschap op een onaanvaardbare wijze aan en ondermijnt daarmee ook de toeristisch recreatieve ambities van de gemeente".	De indiener citeert een passage uit de Structuurvisie gemeente Steenbergse. Hierna volgt in deze structuurvisie de volgende passage: "Windmolens kunnen enkel geclusterd worden gerealiseerd binnen het hoogdynamische gebied AFC Nieuw Prinsenland. Naast het bovenstaande is de gemeente eveneens bereid om medewerking te verlenen aan de opschaling van de bestaande windturbines aan de Karolinadijk in Dinteloord. Bij de opschaling van de bestaande windturbines gaat het om het vervangen van de bestaande windmolens door windturbines met meer vermogen. Door de opschaling zal het aantal windturbines niet toenemen".	Nee

		In de ruimtelijke onderbouwing is de beoogde ontwikkeling getoetst aan de Structuurvisie gemeente Steenbergen en is geconcludeerd dat de ontwikkeling hiermee niet in strijd is (zie voor een toelichting paragraaf 3.4.1 van de ruimtelijke onderbouwing). Het voorliggende besluit is in overeenstemming met het beleid van gemeente Steenbergen zoals vastgesteld in de structuurvisie. Uit hetgeen indiener heeft aangevoerd, volgt geen reden om gemotiveerd af te wijken van het vastgestelde beleid.	
002f	De indiener geeft aan dat meerdere keren melding wordt gemaakt van de noodzakelijke spoed tot het nemen van het besluit. Na begin oktober wordt de subsidietoekenning voor de windturbines volgens de indiener op zijn minst onzeker. Tegelijkertijd wordt volgens de indiener vermeld dat bij het niet halen van deze datum de te bouwen turbines zonder enige twijfel in de hoogst mogelijke vorm zullen worden uitgevoerd. De indiener is van mening dat dit feitelijk een verkapt dreigement is.	Het voorschrift waarop indiener doelt is opgenomen mede gelet op de termijn van het indienen van een aanvraag voor Stimulering Duurzame Energie (SDE-) subsidie. Die termijn is inmiddels gepasseerd. Het voorschrift zal dan ook vervallen. Bovendien is besloten de maximale tiphoogte ten aanzien van het ontwerpbesluit te wijzigen en de tiphoogte lager vast te stellen met een minimale tiphoogte van 209 meter en een maximale tiphoogte van 215 meter.	Ja. Koppeling datum vergunningverlening en tiphoogte verwijderd
002g	Volgens de indiener lijkt het erop dat voor de energietransitie alles moet wijken, waardoor wetgeving opzij kan worden geschoven en de belangen van omwonenden niet meer tellen. Er is geen/onvoldoende rekening gehouden met de belangen van burgers.	Verwezen wordt naar de reacties onder 002a en 001g.	Nee
002h	Door andere landschappelijke factoren kan Dinteloord in de toekomst uitsluitend uitbreiden achter de Stoofdijk en de Molendijk. Daar zijn plannen voor gemaakt. Het is onwenselijk om juist daar vier windturbines te plaatsen.	In de ruimtelijke onderbouwing is onder andere ingegaan op het relevante gemeentelijke beleid (te weten de structuurvisie, zie ook de reactie onder 002e). Daarbij is geconcludeerd dat de beoogde opschaling van vier windturbines niet in strijd is met dit beleid.	Nee

002i	De hoogte van de windturbines wordt volgens de indiener op geen enkele wijze gelimiteerd.	Het ontwerpbesluit ging uit van windturbines met een met een tiphoogte van minimaal 180 meter, en maximaal 210 meter indien zij voor 2 oktober 2018 zouden worden vergund, en een tiphoogte van maximaal 234 meter indien die termijn niet zou worden gehaald. In afwijking van het ontwerpbesluit is de omgevingsvergunning verleend voor een minimale hoogte van 209 meter en een maximale hoogte van 215 meter boven het maai-veld. De beperking van de tiphoogte tot 209 meter tot en met 215 meter is mede naar aanleiding van de ingediende zienswijzen. Door de verlaging van de tiphoogte naar 215 meter worden de effecten van het windpark op de omgeving beperkt. Door de beperking van de vergunde marges van 180 meter naar 209 meter hebben omwonenden meer rechtszekerheid over hetgeen is vergund. Ter nadere toelichting op de beperking van de tiphoogte tot 215 meter geldt het volgende. Door deze verlaging van ongeveer 20 meter ten opzichte van het ontwerpbesluit worden de milieueffecten, zoals geluid, slagschaduw en externe veiligheid, op de omgeving verminderd. Deze milieueffecten en de landschappelijke aanvaardbaarheid zijn mede op basis van de aanvraag en de daarbij horende onderzoeken voor een tiphoogte van 234 meter beoordeeld. Door de verlaging treedt vervolgens een vermindering van de effecten op voor de omgeving ten opzichte van hetgeen is aangevraagd.	Ja, de maximale tiphoogte is aangepast, ook komt oud voorschrift t.a.v. 210 meter te vervallen. Ook toevoeging Addendum ruimtelijke onderbouwing
------	--	---	--

		De windturbines zullen immers vanaf minder locaties te zien zijn en daarom in mindere mate het woon- en leefklimaat van omwonenden aantasten. In het Addendum op de ruimtelijke onderbouwing zijn aanvullende visualisaties opgenomen, om inzichtelijk te maken wat de landschappelijke impact van de windturbines zijn. In het licht van die stukken en de vermindering van de effecten op de omgeving door de verlaging van ongeveer 20 meter, wordt de maximale tiphoogte van 215 meter boven het maaiveld ruimtelijk aanvaardbaar geacht. Tegelijkertijd biedt de maximale tiphoogte van 215 meter de initiatiefnemer nog wel voldoende speelruimte om een windturbintype te kunnen realiseren waarbij zowel de opwekking van duurzame energie als het aantal megawatt opgesteld vermogen wordt geoptimaliseerd. De opgewekte energie (MWh) kan door de verhoging van de maximale tiphoogte tot maximaal 215 meter potentieel worden verhoogd met 32% per jaar ten opzichte van een absolute tiphoogte van 210 meter gemeten vanaf het aansluitende maaiveld. Oftewel, met de maximale tiphoogte van 215 meter zijn nog wel afdoende turbintypes beschikbaar voor een uitvoerbaar project. Ten aanzien van de beperking van de minimale tiphoogte van 180 meter tot 209 meter geldt dat dit is ingegeven vanuit de wens om de vergunde effecten op de omgeving nader inzichtelijk te maken en de marges te beperken voor de rechtszekerheid.	
--	--	---	--

		Hiermee worden de belangen van de omwonenden gediend doordat de bandbreedte van de mogelijke gevolgen smaller wordt. Tegelijk biedt dit meer rechtszekerheid omtrent hetgeen met de omgevingsvergunning mogelijk wordt gemaakt. Verdere beperking van de minimale tiphoogte is echter niet wenselijk, aangezien daarmee geen turbineselectie meer plaats zou kunnen vinden. De effecten van de beperking van de minimale tiphoogte tot 209 meter vallen binnen hetgeen is onderzocht in de aanvraag en de daarbij horende onderzoeken en zijn ook daaruit af te leiden. Deze tiphoogte valt immers binnen de onderzochte bandbreedte van 180 meter tot en met 234 meter. Voor de volledigheid wordt er op gewezen dat de vergunde marges van 209 tot en met 215 meter voordelig uitpakken voor de invulling van de sociale randvoorwaarden die tussen de gemeente en initiatiefnemer worden overeengekomen. Bij de bepaling van de minimale en maximale tiphoogte in het kader van de uitvoerbaarheid van het project speelt ook mee de wijze waarop de windturbines incl. de fundering worden gerealiseerd. Voor het bepalen van de bouwhoogte van de windturbines zijn de volgende twee begrippen relevant. De tiphoogte van een windturbine wordt gemeten vanaf het peil tot aan de uiterste punt van de wiek in de hoogste positie. Waarbij onder peil de gemiddelde hoogte van het aansluitende maaiveld wordt verstaan.	
--	--	--	--

		Oftewel als de fundering van een windturbine boven het aansluitende maaiveld uitkomt dan heeft dit gevolgen voor de bouwhoogte van een windturbine. Als de fundering bijvoorbeeld 3 meter boven het maaiveld ligt en de uiterste punt van een wiek van een windturbine op 210 meter komt, is er sprake van een tiphoogte van 213 meter. De exacte maatvoering van de fundering is op dit moment nog niet bekend en is afhankelijk van de uiteindelijke turbinekeuze en de samenstelling van de bodem. De Karolinapolder wordt gekenmerkt door kleigrond en in kleigrond is een funderingshoogte van ongeveer 1 tot 3,5 meter gebruikelijk. Gelet op de noodzaak van een hogere fundering in kleigrond en het feit dat windturbines in bepaalde standaardmaten exclusief fundering beschikbaar zijn op de markt, biedt de in de ontwerp omgevingsvergunning opgenomen maximale tiphoogte van 210 meter boven het maaiveld (als voor oktober 2018 vergunning zou zijn verleend) onvoldoende speling om zowel de opwekking van duurzame energie als het aantal megawatt opgesteld vermogen te optimaliseren bij de uiteindelijke selectie van het te realiseren turbinetype. Een maximale tiphoogte van 215 meter boven het maaiveld biedt deze ruimte wel. Gelet op de belangen die gemoeid zijn met het opschalen van de windturbines, namelijk een bijdrage leveren aan de nationale, provinciale en regionale doelstellingen van het opwekken van duurzame energie en uitvoering gevend aan de Structuurvisie gemeente	
--	--	--	--

		Steenbergen, wordt de landschappelijke impact van windturbines met een tiphoogte van minimaal 209 en maximaal 215 meter aanvaardbaar geacht. Gelet op het bovenstaande, is mede door zienswijze van indiener de tiphoogte van de windturbines gelimiteerd	
002j	Volgens de indiener is geen rekening gehouden met de bezwaren die voor en tijdens de raadsvergadering naar voren zijn gebracht.	Door de indiener is niet nader toegelicht welke bezwaren het betreft. Om die reden is een inhoudelijke reactie/-beantwoording niet mogelijk. Niettemin wordt erop gewezen dat op de besluitvorming zorgvuldig is voorbereid en bij vaststelling alle relevante belangen zijn betrokken om tot een evenredige afweging te komen.	Nee

2.3 Zienswijze nummer 4

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
004a	Volgens de indiener is reeds beleid vastgesteld over de locatie en het aantal nieuw te plaatsen windturbines in Dinteloord. Indiener verwijst naar 'Voortgang energie Brabant' en structuurvisies. Dit besluit is daarmee volgens de indiener niet in overeenstemming.	Onderdeel van de aanvraag is de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning. In deze onderbouwing is onder andere ingegaan op het relevante provinciale en gemeentelijke beleid. Daarbij is geconcludeerd dat de beoogde opschaling van vier windturbines niet in strijd is met dit beleid (zie voor een toelichting de paragrafen 3.2 en 3.4 van de ruimtelijke onderbouwing). Het door de indiener bij de zienswijze gevoegde overzicht van windenergieprojecten in Noord-Brabant betreft een document bij een nieuwsbericht van de provincie Noord-Brabant. Dit document heeft geen formele (beleids)status.	Nee
004b	De windturbines passen vanwege hun hoogte totaal niet in het	Ten aanzien van het gemeentelijk beleid en land-	Ja,

	landschap en zijn in strijd met het gemeentelijk beleid om de openheid van het landschap te beschermen. Volgens de indiener zijn de turbines dermate hoog en experimenteel dat de effecten op mens en dier ongewis zijn.	schappelijke inpasbaarheid wordt verwezen naar de reacties onder 002e en 004a. Verder wordt verwezen naar de ruimtelijke onderbouwing. In deze onderbouwing zijn alle relevante ruimtelijke aspecten beoordeeld en (waar nodig) onderzocht, met inachtneming van de maximaal aangevraagde tiphoogte. Deze aspecten betreffen de door de indiener genoemde 'effecten op mens en dier'. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving. Tot slot kan worden opgemerkt dat de turbines niet kunnen worden aangemerkt als experimentele turbines, omdat het standaard commercieel beschikbare windturbines zullen zijn.	maximale tiphoogte is aangepast
004c	1. De indiener vraagt zich af of de norm van 47 dB wel representatief is voor de werkelijk ervaren geluidoverlast. 2. Volgens de indiener is sprake van experimentele windturbines. 3. De vraag is of in het kader van geluid wel rekening is gehouden met de windrichting, cumulatie met andere windturbines (onder andere Windpark Piet de Wit) en de ondergrond (klei is in de zomer geen zachte ondergrond).	1. Net als bij het vaststellen van andere geluidnormen is bij het tot stand komen van de norm van 47 dB Lden (en 41 dB Lnight) voor windturbines een afweging gemaakt tussen ruimte voor deze activiteit en het beperking van hinder bij omwonenden. Bij het voldoen aan de grenswaarde is het niet zo dat de windturbines onhoorbaar zijn, of dat er in het geheel geen gehinderden te verwachten zijn. Geluidoverlast is een persoonlijke ervaring, hoe vervelend ook. De grenswaarden van 47 en 41 dB voor Lden en Lnight zijn gebaseerd op onderzoek door TNO naar de dosis-effectrelatie van windturbinegeluid. Deze grenswaarde is gebaseerd op een aanvaardbaar geacht aandeel 'ernstig gehinderden'. Dit aandeel is hetzelfde als de bij de grenswaarden van andere geluidbronnen, zoals wegverkeer. (bron: https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-	Ja, toevoegen addendum ruimtelijke onderbouwing

		<u>ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/milieu-en-omgeving/geluid-en-windmolens/geluidnormering)</u> De jaargemiddelde geluidbelasting ter plaatse van omliggende woningen moet voldoen aan de norm van 47 dB. De berekende geluidbelasting is bij de meeste woningen (veel) lager dan deze norm. 2. Er is geen sprake is van experimentele turbines, maar van reguliere, commercieel beschikbare windturbines. 3. Voor de vragen van de indiener inzake de windrichting, cumulatie en de ondergrond wordt verwezen naar paragraaf 4.5 van de ruimtelijke onderbouwing en het onderliggende onderzoek naar geluid. In aanvulling hierop wordt het volgende opgemerkt over de wettelijke methode van geluidberekening: - In het onderzoek is uitgegaan van een situatie met 'meewind' naar alle richtingen. Dit betekent feitelijk een over-dimensionering van de geluideffecten van de windturbines. Aannemelijk is dat de werkelijke geluidbelasting lager zal uitvallen dan blijktens het onderzoek. - In de berekening van de cumulatie met bestaande windturbineparken in de omgeving is onder andere Windpark Piet de Wit, aan de overzijde van het water, meegenomen. Tijdens het nemen van het ontwerpbesluit was de	
--	--	---	--

		oprichting van dit windpark voorzienbaar. Inmiddels is hiervoor overigens ook een omgevingsvergunning verleend. De posities van de zeven windturbines van Windpark Piet de Wit, zoals opgenomen in het daarvoor vastgestelde voorkeursalternatief zijn bij het geactualiseerde akoestisch onderzoek (toegevoegd aan dit besluit) mee genomen in de cumulatiestudie. Dit windpark is eveneens opgenomen in het Addendum op de ruimtelijke onderbouwing waarin de aanvullende visualisatie zijn verwerkt, opgenomen in de bijlage. - Een zachte ondergrond is niet per definitie fysiek zacht, maar is een ondergrond die als geluidabsorberend wordt aangemerkt. Conform de wettelijke reken- en meetvoorschriften geldt dit bijvoorbeeld voor grasland. Zie hiervoor paragraaf 4.1 van het akoestisch onderzoek.	
004d	De jaargemiddelde norm van 47 dB voor geluid is volgens de indiener niet te handhaven. Voorgesteld wordt om continu de geluidproductie te meten en om de windturbines bij een overschrijding direct stil te zetten.	Er wordt verwezen naar de reactie onder 001c en 001d.	Nee
004e	De (flikkerende) obstakelverlichting op de windturbines levert 's nachts gevaar/overlast op voor mens en dier. Toekomstige ontwikkelingen op dit gebied mogen geen onderdeel uitmaken van de overweging.	Verwezen wordt naar de reactie onder 002c. In aanvulling hierop wordt benadrukt dat 's nachts alleen vast brandende obstakelverlichting wordt toegepast (zie voor een toelichting paragraaf 2.2.3 van de ruimtelijke onderbouwing).	Ja: toevoeging voorschrift
004f	De indiener verwacht de volgende, nadelige (economische) gevolgen voor Dinteloord: - Minder recreanten; - Bewonerskrimp; - Beperking uitbreidingsmogelijkheden dorp;	Allereerst wordt benadrukt dat de beoogde opschaling van 4 windturbines niet in strijd is met het gemeentelijk beleid (zie onder andere de reactie onder 004a). Aangezien de besluitvorming zorgvuldig is voorbereid en	Nee

	- Koopwoningen staan langer te koop; - Waardedaling van koopwoningen; - Leegstand koopwoningen en winkels; - Minder inkomsten uit de WOZ voor de gemeente; - Aantasting leefbaarheid ("Moerdijk effect").	de relevante belangen op een juiste wijze zijn betrokken, wordt geacht sprake te zijn van een goede ruimtelijke ordening. Voor wat betreft de mogelijkheid van planschade wordt verwezen naar de reactie onder 001f.	
004g	De indiener verwacht dat er een precedent ontstaat voor meer windturbines van vergelijkbare hoogte rondom Dinteloord.	Verwezen wordt naar de reactie onder 002e. De mogelijkheid om elders binnen de gemeente Steenbergen windturbines te realiseren is onder meer afhankelijk van het gemeentelijk, maar ook het provinciale beleid en daarnaast van de mogelijkheid dat sprake blijft van een goede ruimtelijke ordening. Gelet op het vastgestelde beleid van de gemeente Steenbergen, in de Structuurvisie gemeente Steenbergen, is de hier aan de orde zijnde opschaling van het windpark toegestaan, maar zijn geen verdere windturbines rondom Dinteloord toegestaan. Uit die structuurvisie blijkt dat de gemeente in beginsel de waardevolle openheid van het landschap beschermt. Om die reden zullen windturbines uitsluitend nieuw worden geplaatst in het hoog-dynamische gebied AFC Prinsenland. Om toch een waardevolle bijdrage te leveren aan het behalen van de regionale, provinciale en nationale doelstellingen op het gebied van realisatie van duurzame energie in de vorm van windenergie, zal de gemeente medewerking verlenen aan de opschaling van de bestaande windturbines aan de Karolinadijk te Dinteloord, onder bepaalde voorwaarden. Om te voorkomen dat de waardevolle openheid van het landschap te veel wordt aangetast door andere windturbines, worden er geen overige windparken of opschalingen toegestaan. Nu de toestemming voor de voorliggende opschaling	Nee

		reeds bij beleid is vastgesteld, zal er geen precedent uitgaan van het dit besluit.	
--	--	---	--

2.4 Zienswijze nummer 7

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
007a	De hoogte van de windturbines staat in geen verhouding tot de omgeving (een klein landelijk/dorpsgebied), daardoor verandert het landschap in een gebied met industriële uitstraling.	Allereerst wordt benadrukt dat het vervangende windturbines betreft. In de huidige situatie zijn ook al vier windturbines met een beperkte tiphoogte van 77 meter in het landschap/de omgeving aanwezig. In de ruimtelijke onderbouwing (die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning) is beoordeeld of de opschaling van vier windturbines past in de aanwezige ruimtelijke structuur c.q. het landschap. Daarbij is geconcludeerd dat dit het geval is (zie voor een toelichting de paragrafen 2.2.3 en 3.2.3 van de ruimtelijke onderbouwing). Daaruit blijkt onder meer dat het windpark om de volgende redenen landschappelijk aanvaardbaar is: - Het windpark is in overeenstemming met het beleid van de provincie Noord-Brabant om de ontwikkeling van windparken (onder voorwaarden) toe te staan in open polderlandschap. - de opschaling van het windpark is in overeenstemming met de Structuurvisie gemeente Steenbergen. - De huidige windturbines zijn vanuit de plaats Dinteloord nog grotendeels verscholen achter bebouwing, bomen en dijken. Dit zal deels ook gelden voor hogere windturbines,	Ja. De maximale tiphoogte wordt aangepast.

		waardoor de impact van de zichtbaarheid op deze plaats wordt verminderd; de rode topverlichting zal (gelet op een advies van ILT) niet knipperend, maar vastbrandend en dimbaar zal zijn en daarom minder hinderlijk. - Naarmate een opstelling een regelmatigere beeld sorteert, wordt deze positiever gewaardeerd. Opstellingen met gelijke onderlinge afstanden in de lijn en tussen de lijnen hebben over het algemeen een regelmatigere beeld dan opstellingen waarbij (grote) afwijkingen aanwezig zijn tussen deze afstanden. In dit geval hebben de windturbines een nagenoeg gelijke onderlinge afstand, zodat (vanuit bepaalde perspectieven) een regelmatig beeld ontstaat. - De totale opstelling is als samenhangend geheel herkenbaar door de tiphoogten van de windturbines, zodat er een regelmatig beeld ontstaat. - De windturbines worden in een rechthoek langs de Buitendijk geplaatst, zodat de windturbines een soort begrenzing vormen van de Karolinapolder. De bovenstaande aspecten zijn mee genomen in de afweging over de landschappelijke aanvaardbaarheid. Bovendien is er aan deze Nota van Antwoord een notitie aanvullende visualisatie opgenomen (bijlage). In die notitie is gevisualiseerd wat het landschappelijke effect van de opschaling van het windpark Karolinapolder zal zijn, mede gelet op de reeds in de omgeving aanwezige windturbines. Deze visualisaties zijn overigens ook al getoond bij de	
--	--	--	--

		inloop- en informatieavonden die in voorbereiding van dit besluit zijn georganiseerd. Het bovenstaande is in acht genomen bij de afweging over de landschappelijke aanvaardbaarheid van het windpark. Gelet op de bovenstaande aspecten is het windpark landschappelijk aanvaardbaar en dat er geen sprake is van strijd met de goede ruimtelijke ordening. Er bestaat geen aanleiding om dat standpunt te wijzigen in de punten aangehaald door de indiener.	
007b	De hogere windturbines zorgen voor een toename van de geluidoverlast. De indiener woont op Stoofdijk 122, ongeveer 500 meter afstand en verwacht ter plaatse een geluidproductie van (aanzienlijk) meer dan 42 dB.	De indiener is woonachtig op Stoofdijk 122. Ter plaatse van woningen zijn geluidberekeningen uitgevoerd. Dit akoestisch onderzoek is bij onderzoek van 30 januari 2019 geactualiseerd en bij het besluit gevoegd. In dit geactualiseerde onderzoek is de woning op Stoofdijk 122 ook berekend. Uit deze berekeningen blijkt dat bij deze woningen door de nieuwe windturbines ruimschoots aan de geluidnormen van 47 L _{den} en 41 L _{night} kan worden voldaan. Immers, ter hoogte van de woning zal de geluidbelasting niet hoger zijn dan 36 L _{night} en 43 L _{den} .	Ja. Geactualiseerd onderzoek geluid toegevoegd.
007c	De beoogde obstakelverlichting zal voor onontkoombare overlast zorgen.	Verwezen wordt naar de reactie onder 002c.	Ja: toevoeging voorschrift
007d	De woning van de indiener daalt door de verhoging van de windturbines in waarde. Daarnaast is de verkoopbaarheid van de, te koop staande, woning enorm gedaald, dit is een extra verliespost voor de indiener.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee
007e	De slagschaduw strekt zich uit over het landschap waar de indiener over uitkijkt. De indiener verwacht hier last van te ondervinden.	Tuinen, erven en agrarische percelen zijn op grond van de relevante wet- en regelgeving geen gevoelige objecten in relatie tot slagschaduw. De mate van hinder door slagschaduw wordt voor deze niet gevoelige	Nee

		objecten aanvaardbaar geacht, omdat de verblijfstijd aldaar beperkter is dan in woningen en omdat het verblijf ter plaatse alleen op specifieke momenten plaatsvindt. Daar komt bij dat door de indiener niet nader is onderbouwd dat slagschaduw onaanvaardbare uitzichthinder tot gevolg heeft.	
007f	Volgens de indiener ontbreekt duidelijkheid over de beoogde dorpsmolen (bestemming gegenereerde gelden, verdeelsleutel en beheer). Ook wordt niet gesproken over compensatie van schade.	Hoewel de sociale randvoorwaarden onderdeel zijn van het voorliggende project, valt het niet binnen het toetsingskader van het voorliggende besluit. De vraag omtrent hoe wordt omgegaan met gegenereerde gelden, verdeelsleutel en beheer zien op de privaatrechtelijke verhoudingen van de onderneming die de windturbines exploiteert, in dit geval de initiatiefnemer van het project. Die privaatrechtelijke verhouding staat op zichzelf los van de vraag of het windpark juridisch planologisch en milieukundig is toegestaan en of het windpark publiek-rechtelijk mag worden gebouwd. Over die publiek-rechtelijke vraagstukken gaat de voorliggende procedure. In zoverre vallen de sociale randvoorwaarden dus buiten de reikwijdte van het toetsingskader voor deze omgevingsvergunningaanvraag. Het feit dat er volgens indiener onduidelijkheid over bestaat kan daarom niet leiden tot het niet-vaststellen van het besluit.	Nee
007g	Bij het transport van de onderdelen van de huidige windturbines moest de indiener zijn/haar woning nabij de hoek van de Schenkeldijk en Stoofdijk verlaten. Dit vanwege het mogelijke gevaar dat de onderdelen bij het nemen van de bocht van de vrachtwagens af zouden schuiven. De indiener is zeer bevreesd dat dit gevaar bij de bouw van de nieuwe turbines toeneemt, vanwege de grotere onderdelen. Ook verwacht de indiener tijdens de aanleg een stroom van	De transport van de onderdelen van de windturbines is uiteraard een noodzakelijk onderdeel van de ontwikkeling van het windpark. Omdat het (ook) gaat om zwaar en exceptioneel bouwverkeer, moet erop worden toegezien dat het transport veilig verloopt. De transportroutes voor bouwverkeer voor de beoogde	Nee

	nog zwaarder en meer vrachttransport, dat voor schade als scheurvorming in de woning en mogelijk verzakkingen in de dijk gaat zorgen.	ontwikkeling zijn op dit moment nog niet bekend. Ten behoeve hiervan wordt voor de uitvoeringsfase een verkeer- en vervoerplan opgesteld, dat voorafgaand aan deze fase ter kennisgeving aan de gemeente wordt voorgelegd. In dit plan zal onder andere worden ingegaan op de veiligheid en eventuele schade langs de transportroutes voor bouwverkeer. Er is reeds bij het ontwerpbesluit een voorschrift opgenomen, zodat het publiekrechtelijk is geborgd.	
007h	De indiener stelt, indien noodzakelijk, vervanging door even grote turbines in combinatie met vergroting van de subsidie voor de plaatsing van zonnepanelen op daken voor.	Er moet worden besloten op de ingediende aanvraag. Op basis van deze aanvraag is geconcludeerd dat overgegaan kan worden tot verlening van een omgevingsvergunning. Hetgeen indiener naar voren brengt over zonnepanelen valt buiten de grondslag van de aanvraag en vormt ook voor het overige niet een zodanig beter alternatief dat dit tot weigering van de aanvraag zou moeten leiden.	Nee

2.5 Zienswijze nummer 8

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
008a	De indiener vraagt waarom niet is gekozen om een aantal extra windturbines te plaatsen verder langs de Karolinadijk, richting de Dintelse Gorzen. Als daarbij betere, niet veel grotere turbines worden toegepast, is de gewenste opbrengst mogelijk ook haalbaar. Dit kan volgens de indiener gecombineerd worden met het toegankelijk maken van de onderhoudsweg langs de Karolinadijk (voor wandelaars en fietsers). De indiener is van mening dat met het voorgestelde alternatief veel minder	Afspraken over de toegankelijkheid van de onderhoudsweg langs de Karolinadijk vallen buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht. De door indiener aangedragen locatie kan niet als alternatief dienen. Voorop staat dat het er op de aanvraag zoals deze voorligt moet worden beslist. Dit	Nee

	mensen geschaad worden.	genoemde alternatief past niet binnen de Structuurvisie gemeente Steenbergen en de voorliggende aanvraag past daar wel in.	
--	-------------------------	--	--

2.6 Zienswijzen nummer 11 en 16

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
011a	Turbine 3 komt op een afstand van 805 meter van de woning van de indiener, in plaats van op 1200 meter. Ook turbine 4 komt aanmerkelijk dichterbij te staan. Daar komt bij dat de turbines aanmerkelijk groter worden. De indiener verwacht daarom extra geluidhinder en verzoekt om de locaties van turbine 3 en 4 te herzien.	De indiener is woonachtig op Stoofdijk 94. Ter plaatse van deze woning zijn geluidberekeningen uitgevoerd. Dit akoestisch onderzoek is bij onderzoek van 30 januari 2019 geactualiseerd en bij het besluit gevoegd. Uit deze berekeningen blijkt dat bij deze woning door de nieuwe windturbines ruimschoots aan de geluidnormen van 47 Lden en 41 Lnight kan worden voldaan. Immers, de geluidbelasting bij de woning zal niet hoger zijn dan 37 Lnight en 43 Lden. In het akoestisch onderzoek is ook het cumulatieve geluidniveau bij de woning van indiener van vóór en na de realisatie van het windpark berekend. Aan de hand hiervan is het akoestisch effect van de windturbines op de leefomgeving beoordeeld. Hierbij is gebruikgemaakt van een classificatiesysteem volgens de methode Miedema (zie de ruimtelijke onderbouwing onder par. 5.3). Door de nieuwe windturbines is er bij de woning van de indiener wel sprake van een toename van de geluidbelasting echter de classificatie (kwaliteit van de akoestische omgeving) wijzigt niet. De toename van de geluidbelasting binnen de normen door de opschaling is ruimtelijk aanvaardbaar. Hierbij	Ja. Geactualiseerd onderzoek geluid toegevoegd.

		wordt betrokken dat de opschaling van windturbines nodig is in het kader van de nationale, provinciale en regionale doelstellingen in het kader van de energietransitie, die overheden hebben gesteld. Het belang van het opwekken van duurzame energie weegt zwaarder dan het belang van het voorkomen van de toename van hinder binnen de wettelijke normen. Bij het bepalen van de locaties van de nieuwe windturbines zijn alle relevante aspecten afgewogen, met als doel de omgevingseffecten van de vier turbines gezamenlijk te minimaliseren.	
011b	De turbines zijn veel te hoog en zijn naar de mening van de indiener daarom ongewenst, belastend voor de bebouwing en onnodig (horen op zee thuis). De indiener stelt voor om nieuwe, lagere en moderne turbines te bouwen.	Er wordt verwezen naar antwoord bij 002i. De aan de ruimtelijke onderbouwing ten grondslag liggende onderzoeken zijn uitgegaan van windturbines van 234 meter hoogte. Alle mogelijke effecten c.q. relevante ruimtelijke aspecten zijn beoordeeld en (waar nodig) onderzocht. Dit is beschreven in de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving. Hoewel de milieunormen ook met 234 meter hoge windturbines worden gehaald, is besloten de tiphoogte in afwijking van het ontwerpbesluit vast te stellen op een minimale tiphoogte van 209 meter en een maximale tiphoogte van 215 meter. Er wordt dus in zoverre tegemoet gekomen aan het door indiener geformuleerde bezwaar.	Ja, de maximale tiphoogte is aangepast.

		Uit de notitie economische haalbaarheid van Pondera Consult, vastgesteld op 7 november 2018, blijkt dat de windturbines in ieder geval niet economisch uitvoerbaar zijn (in de zin dat de meeste ontwikkelaars afzien van ontwikkeling) indien zij een tiphoogte zouden hebben van kleiner dan 150 meter. Voor zover indiener met de zienswijze heeft bedoeld dat de tiphoogte lager dient te zijn dan dit, treft de opmerking geen doel. Met betrekking tot de opmerkingen van indiener omtrent windenergie op zee, geldt dat dit niet kan leiden tot een afwijzing van de aanvraag omgevingsvergunning. Door het bovenstaande beleid wordt uitvoering gegeven aan bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt met de Provincie Noord-Brabant, die op haar beurt uitvoering geeft aan de afspraken gemaakt met het Rijk, in het kader van de nationale Structuurvisie Windenergie op Land (SWoL). Uit onder andere die nationale structuurvisie blijkt dat om de (inter)nationale doelstellingen op het gebied van duurzame energie te halen, er zowel windenergie op land als op zee dient te worden opgewekt. Windenergie op zee betreft dus geen alternatief voor de hier aan de orde zijnde windturbines, maar een noodzakelijk cumulatief. (zie onder meer oABRvS 21 februari 2018 ECLI:NL:RVS:2018:616, r.o. 51.2)	
011c	Lichtverontreiniging (bij plaatsing hoge turbines).	Verwezen wordt naar de reactie onder 002c.	Ja: toevoeging voorschrift
011d	Slagschaduw.	Blijkens de ruimtelijke onderbouwing behorend bij de omgevingsvergunning en die mede ter inzage heeft gelegen, wordt voldaan aan de wettelijk vastgestelde	Nee

		norm met betrekking tot slagschaduwhinder uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling (art. 3.12 Activiteitenregeling). Dit is nader toegelicht in paragraaf 4.10 van de ruimtelijke onderbouwing en het onderliggende onderzoek naar slagschaduw. Slagschaduw staat daarom niet in de weg aan de opschaling van het windpark.	
011e	Waardedaling van de woning van de indiener.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee

2.7 Zienswijze nummer 12 (aanvulling zienswijze 2)

Het betreft hier een aanvulling van zienswijze 2, waarbij hierna alleen specifiek deze aanvulling van een reactie wordt voorzien. Voor de beantwoording van het (nagenoeg) identieke deel van de zienswijze wordt verwezen naar de reacties in paragraaf 2.2.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
012a	Bij besluit van 30 januari 2018 is een vrijstelling gegeven van het opmaken van een milieueffectrapportage terwijl dit naar de mening van de indiener wel had gemoeten. De bouw van vier giga windturbines zo dichtbij Dinteloord is van een majeure aard en heeft zo veel (additionele) gevolgen voor de omgeving, dat een m.e.r. standaard zou moeten zijn.	Of voor het realiseren van een windpark directe m.e.r.-plicht geldt, danwel een m.e.r.-beoordelingsplicht is geregeld via de Wet milieubeheer (Hst 7) en het Besluit milieueffectrapportage. Een windpark in de omvang als het onderhavige Windpark Karolinapolder) valt onder categorie D 22.2 van de bijlage bij het Besluit m.e.r. en is daarom m.e.r.-beoordelingsplichtig. In het m.e.r.-beoordelingsbesluit (en de onderliggende aanmeldingsnotitie), dat als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning, zijn de relevante milieueffecten van de beoogde ontwikkeling overwogen. Aan de hand van de criteria uit bijlage III van de m.e.r.-richtlijn is beoordeeld of er belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu optreden. Daarbij is geconcludeerd dat er	Nee

		geen sprake is van bijzondere omstandigheden waardoor een milieueffectrapportage noodzakelijk is. Voor een toelichting wordt verwezen naar het m.e.r.-beoordelingsbesluit en paragraaf 4.2 van de ruimtelijke onderbouwing (die ook als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning). Door de indiener is niet nader onderbouwd waarom wel sprake zou zijn van zodanige gevolgen dat dit het opstellen van een m.e.r. noodzakelijk is.	
--	--	--	--

2.8 Zienswijze nummer 16 (aanvulling zienswijze 11)

Het betreft hier een aanvulling van zienswijze 11, waarbij hierna alleen specifiek deze aanvulling van een reactie wordt voorzien. Voor de beantwoording van het (nagenoeg) identieke deel van de zienswijze wordt verwezen naar de reacties in paragraaf 2.6.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
016a	De windturbines ontsieren het landschap.	In de ruimtelijke onderbouwing (die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning) is beoordeeld of de opschaling van vier windturbines past in de aanwezige ruimtelijke structuur c.q. het landschap. Daarbij is geconcludeerd dat dit het geval is (zie voor een toelichting de paragrafen 2.2.3 en 3.2.3 van de ruimtelijke onderbouwing). Verder is de landschappelijke inpasbaarheid ook beoordeeld in m.e.r.-beoordelingsbesluit (en de onderliggende aanmeldingsnotitie). Op basis van deze stukken zijn de mogelijke gevolgen van het windpark op het landschap inzichtelijk gemaakt en daarmee kunnen deze gevolgen in de besluitvorming worden betrokken. Ter nadere onderbouwing van de gevolgen zijn visualisaties aan de besluitvorming toegevoegd (bijlage), welke visualisaties al eerder waren	Ja, toevoegen addendum ruimtelijke onderbouwing

		getoond bij inloopavonden.	
--	--	----------------------------	--

2.9 Zienswijze nummer 20 (provincie Noord-Brabant)

Bij brief van 4 april 2018, kenmerk C2222731/4331620, heeft ons Cluster Ruimte gereageerd op het voorontwerp. Deze brief en uw reactie hierop liggen mede aan onze zienswijze ten grondslag.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
020a	Ten aanzien van het bij de ontwikkeling betrokken aspect van natuurcompensatie is de indiener van mening dat het plan nog niet geheel voldoet aan de provinciale verordening. In verband met de ligging nabij het Natuur Netwerk Brabant (NBB) is het volgens de indiener van belang om te weten wat de afstand tot het NNB is, zodat bepaald kan worden in welke mate er sprake is van externe werking op het NNB c.q. in welke mate er sprake is van geluidbelasting op het NNB. Uit de stukken blijkt dat als de 'maximale' opstellingsvariant wordt vergeleken met het bestaande windpark, er geen sprake is van een toename van de geluidcontour. Ook wordt geconcludeerd dat, daar waar al geluidverstoring is boven de drempelwaarde van 52 Lden 52 waar vanuit een nieuwe geluidbron verstoring blijkt, geen compensatie hoeft te worden uitgevoerd. Vervolgens wordt geconcludeerd dat er geen sprake is van een toename van het areaal waarbij de geluidbelasting boven de drempelwaarde van 52 Lden uitkomt. Naar de mening van de indiener is geen sprake van een situatie zoals hiervoor is beschreven. Voorzien wordt in een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling waarbij de bestaande 4 verouderde windturbines worden vervangen en er 4 nieuwe windturbines voor in de plaats komen.	De provincie verzoekt om een nadere onderbouwing van de wijze waarop is omgegaan met de eisen uit artikel 5.1, lid 7 en 5.6 van de provinciale verordening. Naar aanleiding van deze zienswijze is er in overleg met de provincie nader gekeken naar de gegeven invulling van voornoemde eisen. Geconstateerd is dat in 1998 door de gemeente Steenberghe vergunning is verleend voor het huidige/bestaande windturbinepark en dat dit besluit daarna is vertaald in het bestemmingsplan. De bebouwingsregeling voor windturbines is vervolgens overgenomen in het vigerende bestemmingsplan 'Buitengebied Dinteloord en Prinsenland' uit 2015. Op basis hiervan is geconcludeerd dat de vier bestaande windturbines in planologische-juridisch opzicht als een bestaande feitelijk gegeven beschouwd moeten worden. Voor deze situatie hoeft enkel gecompenseerd te worden als er meer NNB-areaal dan nu belast wordt met een geluidbelasting boven de 52 dB Lden. Dit is ook als zodanig geconcludeerd in paragraaf 4.8.2 van de ruimtelijke onderbouwing. Nu na nader overleg en onderzoek is vastgesteld dat er geen vergroting van het areaal als hiervoor bedoeld zal plaatsvinden en dus geen	Nee

	In die zin is er volgens de indiener geen sprake van een toename van geluid ten opzichte van de bestaande situatie, maar dient er in het kader van de ontwikkeling een afzonderlijke afweging te worden gemaakt ten aanzien van de externe werking op het NNB en onderbouwd te worden in welke mate financieel of fysiek gecompenseerd dient te worden door verstoring van het NNB (externe werking). De ruimtelijke onderbouwing dient op dit onderdeel naar de mening van de indiener aangevuld te worden op grond van artikel 5.6 van de provinciale verordening.	aantasting van het NNB ten opzichte van de bestaande situatie, is daarom geen compensatie aan de orde. Het voorgaande wordt nader onderbouwd door de recent afgeronde natuurtoets, die als aanvullende motivering bij de vaststelling van de voorliggende besluiten wordt betrokken. In deze natuurtoets is ten aanzien van de NNB de volgende algemene conclusie opgenomen: <i>Het enige mogelijke effect op de biotische waarden van het NNN betreft het externe effect van aanvaringsslachtoffers op de aalscholver (als broedvogel) voor beheertype N04.04 (afgesloten zeearm). De aalscholver is echter in het broedseizoen incidenteel waargenomen in en over het plangebied en kent hiermee dus geen binding. Een negatief effect op deze biotische waarde is dus uitgesloten. Daarmee zijn negatieve effecten in ecologische zin op het NNN van Noord-Brabant uitgesloten.</i> Daarbij is specifiek ten aanzien van (mogelijke) geluidbelasting op het NNB in de natuurtoets aangegeven dat wezenlijke verstoring van vogels (door bijvoorbeeld geluid) niet aan de orde is. Met het voorgaande is tegemoetgekomen aan de zienswijze, door een nadere uiteenzetting te geven van de naleving van de provinciale omgevingsverordening wat betreft de NNB. Er kan worden geconcludeerd dat geen aantasting van de ecologische waarden en kenmerken van het NNB optreedt, zodat geen compensatie plaats hoeft vinden. De voorgaande reactie dient als de gevraagde aanvullende motivering bij	
--	---	--	--

		paragraaf 4.8.2 van de ruimtelijke onderbouwing te worden beschouwd.	
--	--	--	--

2.10 Zienswijze nummer 22

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
022a	Uit de stukken wordt niet duidelijk hoe bepaald is dat de woning van de indiener net buiten de "47 dB contour" ligt. Omdat er in Nederland geen vergelijkbare situatie is (windturbines van meer dan 180 meter hoog op zo'n korte afstand van woonbebouwing), vraagt de indiener wonend op Schenkeldijk 9 zich af hoe met zekerheid bepaald kan worden dat aan de geluidnormen voldaan zal worden.	De indiener is woonachtig op Schenkeldijk 9. Ter plaatse van deze woning zijn geluidberekeningen uitgevoerd. Dit akoestisch onderzoek is bij onderzoek van 30 januari 2019 geactualiseerd en bij het besluit gevoegd. Uit deze berekeningen blijkt dat bij deze woning door de nieuwe windturbines aan de geluidnormen van 47 Lden en 41 Lnight kan worden voldaan. Immers, door het treffen van de voorgenomen maatregelen wordt de geluidbelasting niet hoger dan 40 Lnight en 47 Lden ter hoogte van de woning. De geluidberekeningen zijn uitgevoerd met de wettelijke - en in de praktijk geverifieerde - methodes. Deze zijn ook toepasbaar voor de nieuwe generatie grotere windturbines, die nu worden geplaatst op het land. Als de indiener vermoedt dat na plaatsing van de windturbines de geluidnorm wordt overschreden kan een verzoek om handhaving ingediend worden. Hieromtrent wordt verwezen naar de reactie onder 001c.	Ja. Geactualiseerd onderzoek geluid toegevoegd.
022b	De indiener vraagt zich af of de geluidnormen, ooit bedacht toen windturbines de 100 meter nog niet haalden, nog wel kunnen en mogen gelden voor turbines van 235 meter en maakt bezwaar tegen het "rekentechnisch" toepassen (en dus oprekken) van normen.	Verwezen wordt naar de reacties onder 001e en 022a.	Nee
022c	In de aanvraag is in het kader van geluid volgens de indiener	Verwezen wordt naar de reactie onder 001e.	Nee

	uitgegaan van KNMI windgegevens op een hoogte van 80 tot 120 meter. Dit is lineair geëxtrapoleerd naar een hoogte van 235 meter. Volgens de indiener gedraagt wind zich niet lineair en is het gedrag van wind op die hoogte onzeker.		
022d	In de aanvraag staat dat de woning van de indiener zonder mitigerende maatregelen binnen de geluidcontour valt. In de tabellen 4.3 en 5.2 van het "Onderzoek geluid en slagschaduw" staat dat in alle gevallen, ook zonder maatregelen, de 47 dB Lden niet wordt overschreden. De tekening op bijlage I van dit onderzoek geeft aan dat dit wel degelijk het geval is. De indiener vraagt wat waar is.	Uit de tekeningen in bijlage I van het onderzoek geluid en slagschaduw blijkt dat bij de variant A120 er, met uitzondering van de woning aan de Schenkeldijk 2, in alle gevallen zonder mitigerende maatregelen wordt voldaan. Dit is ook op te maken uit tabel 4.4. In variant B140 wordt ter plaatse van de woningen gelegen aan de Schenkeldijk 2 en 9 alleen voldaan met mitigerende maatregelen. Dit is op te maken uit tabel 4.4 en de figuur in bijlage I. In tabel 4.4 is een kolom voor deze variant opgenomen, exclusief mitigerende maatregelen, waar deze woning dikgedrukt staat in rood. In de figuur ligt de woning tussen de contour met en contour zonder mitigerende maatregelen. Ter verduidelijking in tabel 5.2 is de geluidbelasting opgenomen inclusief de mitigerende maatregelen.	Nee
022e	De indiener betwijfeld of de geluid mitigerende maatregelen daadwerkelijk genomen worden. Bij de bestaande windturbines is dit volgens de indiener niet zo, omdat uitgesloten is dat de 40 dB bij de indiener niet is overschreden.	Zowel de bestaande turbines, als de nieuwe turbines moeten voldoen aan de norm van 47 dB Lden en 41 dB Lnight. Als hier mitigerende maatregelen voor nodig zijn, moeten deze op grond van het Activiteitenbesluit ingezet worden. Zoals in het akoestisch onderzoek is beschreven en bovendien ook blijkt uit het geactualiseerde geluidonderzoek van 30 januari 2019 (toegevoegd aan dit besluit) zijn er verschillende vormen van mitigerende maatregelen mogelijk. In het onderzoek is uitgegaan van zogenoemde Noise-modes. Dit zijn instellingen in de turbine waarmee de rotatiesnelheid van de rotor van de	Ja. Geactualiseerd onderzoek geluid toegevoegd.

		turbine wordt aangepast en waardoor de geluidemissie van de windturbine naar de omgeving wordt verminderd. Deze instellingen van de turbine kunnen achteraf gecontroleerd worden. Ook wordt er toegezien op de aanwezigheid en het gebruik van Noise-Modes en het pakket van mitigerende maatregelen bij de bouw van de windturbines en tijdens milieucontroles (in het kader van het Activiteitenbesluit en de -regeling).	
022f	Het is volgens de indiener niet uit te sluiten dat in de voor hem oncontroleerbare geluidberekeningen fouten zijn gemaakt, omdat dit in wel controleerbare onderdelen van de aanvraag wel is gebeurd. De indiener noemt de volgende voorbeelden: - de eenvoudig te meten afstand tot de Sasdijk. - zijn/haar woning zal zonder mitigerende maatregelen meer uren slagschaduw krijgen dan de woning Schenkeldijk 7. - het gedeelte over ijs afwerping.	De OMWB heeft het digitale rekenmodel ontvangen dat gebruikt is voor de berekeningen van geluid naar de omgeving. Hier vindt dus wel degelijk een controle plaats. Er zijn geen fouten geconstateerd in de geluidberekeningen. De opmerking over de afstand naar de Sasdijk verwijst vermoedelijk naar paragraaf 4.4 van de ruimtelijke onderbouwing (die als bijlage onderdeel uitmaakt van de ontwerp-omgevingsvergunning), over het aspect externe veiligheid. Hier is inderdaad sprake van een tekstuele fout en had in plaats van Sasdijk de Schenkeldijk moeten staan. Dit doet aan de bevindingen ten aanzien van dit aspect en de bruikbaarheid van de inhoud van de ruimtelijke onderbouwing niets af. De conclusies over de beoordeling van de externe veiligheid blijven gelijk. Het totaal aantal uren slagschaduw op een woning is het gevolg van de schaduweffect van alle vier turbines opgeteld. De locatie van de woning ten opzichte van alle vier turbines is bepalend. Zo ook voor de locatie van Schenkeldijk 7 en 9 ten opzichte van de turbines. Door de meer oostelijke ligging van Schenkeldijk 9, ligt deze	Ja: Tekstuele aanpassing ruimtelijke onderbouwing door het Addendum op de ruimtelijke onderbouwing

		net meer buiten de invloed van turbine 1 en in mindere mate turbine 2. Hierdoor is de slagschaduwduur van deze turbines bij Schenkeldijk 9 minder dan bij de iets verder afgelegen woning Schenkeldijk 7. Eventuele afscherming van gebouwen is niet meegenomen. Het is niet duidelijk welke vraag of opmerking geplaatst wordt over ijsafwerping en waarom indiener de tekst in de aanvraag onjuist vindt.	
022g	Bij de aanvraag is volgens de indiener uitgegaan van theoretische geluidberekeningen waarvan de uitgangspunten onzeker en nog niet aan de praktijk getoetst zijn. Uit de praktijk blijkt dat in dergelijke situaties de berekeningen vrijwel altijd lager uitvallen. Niet vast staat dat ook in het geval van de indiener te zuinig is gerekend.	De geluidberekeningen zijn uitgevoerd met de wettelijke - en in de praktijk geverifieerde - methodes. Deze zijn ook toepasbaar voor de nieuwe generatie grotere windturbines die nu worden geplaatst op het land. Indiener maakt niet duidelijk wat er aan de berekeningen zou mankeren. Er is gerekend met door de fabrikant opgegeven geluidgegevens van de windturbines. Uitgangspunt is dat na realisatie van de opgeschaalde windturbines ten allen tijde wordt voldaan aan de geldende geluidnormen. Als dit niet het geval is kan de betreffende bevoegd gezagsinstantie handhavend optreden, bijvoorbeeld wanneer om handhaving wordt verzocht. Over de handhaafbaarheid van deze normering zijn verder geen onduidelijkheden of onzekerheden aanwezig.	Nee
022h	De indiener is van mening dat er zo veel aannames en niet uit te sluiten fouten in de aanvraag zitten die elkaar bij gelijktijdig optreden versterken, dat het aannemelijk is dat de woning van de indiener binnen de 47 dB contour ligt. Er dient nader onderzoek plaats te vinden, ongeacht de aanwezige tijdsdruk.	Verwezen wordt naar reacties onder 022a, 022d en 022e. In de aanvraag en bijhorende stukken zijn geen fouten geconstateerd die aan de betrouwbaarheid en bruikbaarheid in de weg zouden staan.	Nee
022i	Volgens de indiener is er onvoldoende duidelijkheid en	Met betrekking tot het voldoen aan de geluidnormen	Nee

	zekerheid of aan de geldende geluidnormen voldaan kan worden. Vanwege deze onduidelijkheid dient de indiener het voordeel van de twijfel te krijgen.	wordt naar 001c.	
022j	De maximale geluidbelasting van 41 dB in de nachtelijke uren kan volgens de indiener op de locatie niet gehaald worden. De indiener heeft vernomen dat in de nachtelijke uren de stand van de wieken wordt aangepast, maar een voorschrift hierover ontbreekt.	De wettelijke normen met betrekking tot geluidhinder door windturbines uit het Activiteitenbesluit werken rechtstreeks en zijn rechtstreeks bindend voor het windpark. De berekeningen en het akoestisch rekenmodel zijn voor de vergunningverlening gecontroleerd. Uit de toetsing blijkt dat er voor sommige typen turbines een geluidreductiepakket in de vorm van een noise-mode moet worden ingezet. Deze pakketten bestaan uit maatregelen waardoor de turbines kunnen voldoen de wettelijke geluidnormen .Het is niet nodig om een voorschrift op te nemen dat voorschrijft op welke wijze het windpark dient te voldoen aan de wettelijke normen, omdat relevant is dát zij voldoet aan de wettelijke normen. Dat is reeds wettelijk geborgd. Het is verder niet aannemelijk dat de normen niet gehaald kunnen worden. Door de noisemodeinstellingen wordt de rotatiesnelheid beperkt. Dit zorgt voor een verlaging van de geluidproductie van de desbetreffende turbine(s). Mogelijk wordt hierbij ook de stand van de wieken enigszins aangepast, dit verschilt per turbinetype. Dit mag niet opgenomen worden als voorschrift.	Nee
022k	Volgens de indiener wordt een windturbinepark van meer dan 15 MW gerealiseerd. Er is dan ook sprake van een MER-plichtige activiteit. Er zijn belangrijke nadelige gevolgen van geluid vanwege de windturbines.	Op grond van de relevant wet- en regelgeving is een m.e.r.-beoordelingsplicht aan de orde (en dus geen m.e.r.-plicht). Dit is nader toegelicht in paragraaf 4.2.2 van de ruimtelijke beoordeling. In het m.e.r.-beoordelingsbesluit (en de onderliggende aanmeldingsnotitie), dat als bijlage onderdeel uitmaakt van de ontwerp-omgevingsvergunning, zijn de relevante	Nee

		milieueffecten van de beoogde ontwikkeling overwogen. Daarbij is geconcludeerd dat er geen sprake is van bijzondere omstandigheden waardoor een milieueffectrapportage noodzakelijk is. Daarbij is onder meer van belang dat aan de geldende normering voor geluid kan worden voldaan. Voor een toelichting wordt verwezen naar het m.e.r.-beoordelingsbesluit en paragraaf 4.2 van de ruimtelijke onderbouwing (die ook als bijlage onderdeel uitmaakt van de ontwerp-omgevingsvergunning).	
022l	De te verwachten geluidhinder en slagschaduw tasten het woongenot van de indiener ernstig aan, zowel in de woning als buiten. Ook verslechtert het uitzicht door de hogere windturbines.	De te verwachten geluidbelasting en slagschaduw vallen binnen de wettelijke normen, zie onder 22d. In het kader van een goede ruimtelijke ordening mag voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij deze normen worden aangesloten. Verder is de ruimtelijke impact van de windturbines onderzocht en inzichtelijk gemaakt. Deze impact is betrokken bij de besluitvorming en is niet zodanig geacht dat dit aan vaststelling van de omgevingsvergunning in de weg moet staan. Het project is daarom ruimtelijk aanvaardbaar.	Nee
022m	Het continue geluid van de windturbines kan een negatieve invloed hebben op de gezondheid van de indiener, zeker ook als het de nachtrust verstoort.	Verwezen wordt naar de voorgaande reacties. Indien wordt voldaan aan de normen voor geluid uit het Activiteitenbesluit, staat daarmee in voldoende mate vast dat er geen onaanvaardbare gezondheidsschade door de hinder door geluid zal plaatsvinden. Uit een rapport van het RIVM en de GGD uit 2017, getiteld "Health effects related to wind turbine sound", volgt kort gezegd dat er onvoldoende wetenschappelijk bewijs beschikbaar is om aan te nemen dat er een directe relatie bestaat tussen gezondheidsrisico's en het geluid van windturbines. Hoewel niet is uitgesloten dat er door het	Nee

		geluid van windturbines theoretisch negatieve gevolgen voor het welzijn kunnen optreden, is dit niet uniek aan windturbines, maar geldt ook voor andere stressoren zoals wegverkeer, railverkeer of industriële bedrijvigheid. Blijkens de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State van 21 februari 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:616, betreffende Windpark Drentse Monden en Oostermoer), ziet ook de Afdeling geen reden om te twijfelen aan deze bevindingen. Met betrekking tot slaapverstoring geldt dat de norm van 41 dB L_{night} voldoet aan de voorkeurswaarde en de maximale waarde die de Wereldgezondheidsorganisatie aanbeveelt met betrekking tot een aanvaardbare mate van hinder ter voorkoming van slaapverstoring (TNO, Hinder door geluid van windturbines, rapport nr. 2008-D-R1051/b). Deze conclusies zijn recentelijk door TNO opnieuw bevestigd (TNO, Notitie windturbinegeluid en gezondheid, 2017 R10365). Uit de eerdergenoemde uitspraak blijkt ook dat, indien voldaan wordt aan de norm uit het Activiteitenbesluit voor nachtelijke geluidhinder, daarmee in voldoende mate vast staat dat er geen onaanvaardbare gezondheidsschade door slaapverstoring zal optreden.	
022n	De woning van de indiener zal veel minder waard worden. Een vergoeding op grond van de planschaderegeling is volgens de indiener echter zo beperkt dat dit geen compensatie vormt voor de daadwerkelijke schade. De indiener vraagt de aanvrager om te worden uitgekocht of om een passende schadevergoeding.	Allereerst wordt verwezen wordt naar de reactie onder 001f. Het verzoek van de indiener om te worden uitgekocht of om een passende schadevergoeding valt buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht.	Nee

2.11 Zienswijzen nummer 23 t/m 25, 26, 36 en 41

Het betreft hier in totaal 6 (nagenoeg) identieke zienswijzen.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
023a	De indiener is faliekant tegen de plaatsing van vier windturbines. Iedereen heeft baat bij daling van CO2 uitstoot, maar de rekening wordt bij een select gezelschap gelegd, de omwonenden van de windturbines. De indiener maakt bezwaar tegen een aanzienlijke waardedaling van zijn/haar bezit zonder dat er wordt gesproken over volledige compensatie.	Alle mogelijke effecten c.q. relevante ruimtelijke aspecten zijn beoordeeld en (waar nodig) onderzocht, onder andere met het oog op een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor de omwonenden van de windturbines. Dit is beschreven in de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving. Voor wat betreft de door de indiener aangehaalde waardedaling en volledige compensatie wordt verwezen naar de reactie onder 001f.	Nee
023b	De indiener is van mening dat sprak is van een waardedaling van zijn/haar woning en verwijst naar de volgende zaken: - Canadees onderzoek naar de waardedaling van woningen door de plaatsing van windturbines. - Rechterlijke uitspraken over waardedaling na de plaatsing van windturbines. - Ongewenste WOZ-verlaging voor betrokkenen naar aanleiding van de plaatsing van windturbines. - Aangekondigd wordt een classaction tegen de gemeente, de aanvrager en de verhuurder van de grond. De indiener verwacht kosten voor inhuur van experts en juridische	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee

	bijstand en verwacht jarenlang te procederen.		
023c	De indiener betwist dat de huidige vier windturbines economisch niet meer rendabel zouden zijn, omdat recent Brits onderzoek heeft uitgewezen dat turbines veel langer meegaan dan de geplande 20 jaar. Verwijdering van de bestaande, goed werkende turbines leidt dus tot kapitaalvernietiging.	Met de huidige vier windturbines wordende duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente niet gehaald. Ook wordt er dan bij lange na niet voldaan aan de bestuurlijke afspraken met de provincie. De door de indiener aangehaalde economische rendabiliteit en kapitaalvernietiging vallen buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht. Dit kader vereist toetsing van de aangevraagde opschaling van vier windturbines, conform de ingediende aanvraag en de daarbij behorende documenten. Om die reden is een inhoudelijke reactie op achterliggende economische afwegingen van de aanvrager niet opportuun.	Nee
023d	Volgens de indiener is het sinds dit jaar mogelijk om windturbines zonder subsidie te plaatsen op de Noordzee (waar niemand er last van heeft). Waarom is niet overwogen om de bestaande turbines te handhaven en elders turbines (kleiner dan de geplande, hoge turbines) te plaatsen om toch aan de gewenste capaciteit te komen? En dan niet uitsluitend rond Dinteloord, maar bijvoorbeeld bij Bergen op Zoom of Steenberg.	Er dient te worden beslist op de ingediende aanvraag. Op basis van deze aanvraag is geconcludeerd dat overgegaan kan worden tot verlening van een omgevingsvergunning. Hetgeen indiener naar voren brengt over de plaatsing van windturbines elders valt buiten de grondslag van de aanvraag en vormt niet een zodanig beter alternatief dat dit tot weigering van de aanvraag zou moeten leiden. De aanvraag is getoetst aan onder meer de Structuurvisie gemeente Steenberg. Uit die structuurvisie blijkt dat de gemeente in beginsel de waardevolle openheid van het landschap beschermd. Om die reden zullen windturbines uitsluitend nieuw	Nee

		worden geplaatst in het hoogdynamische gebied AFC Prinsenland. Om een waardevolle bijdrage te leveren aan het behalen van de regionale, provinciale en nationale doelstellingen op het gebied van realisatie van duurzame energie in de vorm van windenergie, zal de gemeente medewerking verlenen aan de opschaling van de bestaande windturbines aan de Karolinadijk te Dinteloord, onder bepaalde voorwaarden. Hetgeen door indiener wordt opgemerkt, geeft geen aanleiding om van dat beleid af te wijken. Met betrekking tot de opmerkingen van indiener omtrent windenergie op zee wordt verwezen naar 011b	
--	--	---	--

2.12 Zienswijze nummer 24 (aanvulling zienswijze 23)

Het betreft hier een aanvulling van zienswijze 23, waarbij hierna alleen specifiek deze aanvulling van een reactie wordt voorzien. Voor de beantwoording van het (nagenoeg) identieke deel van de zienswijze wordt verwezen naar de reacties in paragraaf 2.11.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
024a	Plaatsen van vier zo hoge windturbines plus rode knipperlichten, zorgt volgens de indiener zeker voor een forse daling van de waarde van zijn/haar woning.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee

2.13 Zienswijze nummer 27 (Stichting Sirene)

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
027a	De aanvraag had niet in behandeling mogen worden genomen.	De aanvraag is in behandeling genomen omdat er geen sprake is van een niet-ontvankelijke of onvolledige	Nee

	De ingevolge artikel 2.8 Wet natuurbescherming (Wnb) verplichte passende beoordeling ontbreekt. Uit de ontwerp-omgevingsvergunning blijkt volgens de indiener dat er een kans is dat het project gevolgen kan hebben voor het nabij gelegen Natura 2000-gebied. Ingevolge artikel 2.7 lid 2 Wnb ontstaat daardoor een vergunningplicht. Een vergunning of vvgb van de provincie ontbreekt.	aanvraag in de zin van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht. Op basis van de verstrekte gegevens en bescheiden kon een beoordeling worden gemaakt omtrent de aanvraag. Daarbij is onder meer geconcludeerd dat er geen passende beoordeling bij de aanvraag aanwezig hoeft te zijn. De nieuwe turbines liggen buiten het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak, maar wel nabij. Er kan dus sprake zijn van externe werking op dit natuurgebied. Er is alleen een noodzaak om een passende beoordeling uit te voeren als niet kan worden uitgesloten dat er significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden optreden. Op voorhand (30 november 2017) is door een deskundig ecologisch bureau een conclusie getrokken over de effecten op basis van de toen beschikbare kennis: "Dergelijke effecten zullen het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden niet in gevaar brengen". Voor een toelichting wordt verwezen naar de betreffende notitie, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de ruimtelijke onderbouwing. In de ruimtelijke beoordeling is (onder andere) het aspect natuur beoordeeld, op basis van het de voornoemde notitie, met als conclusie dat er geen significant negatieve effecten worden verwacht. Om die reden was op voorhand geen passende beoordeling nodig. Daarna is er voor het project uitgebreid ecologisch onderzoek verricht, dat geen aanleiding heeft gegeven om de conclusie van destijds te herzien.	
--	---	---	--

		Daarom is geconcludeerd dat voor het project geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig is. De voorgaande conclusies worden onderschreven in het recent afgeronde natuuronderzoek, dat als aanvullende motivering bij de vaststelling van de voorliggende besluiten wordt betrokken. Hierin worden de eerdere conclusies nogmaals bevestigd.	
027b	Een definitieve (volledige) natuurtoets ontbreekt. De indiener is van mening dat de zienswijze vanwege de Crisis- en herstelwet niet mag worden aangevuld, zodat geen zienswijze op het definitieve rapport kan worden gegeven.	Er is inmiddels een natuurtoets aan het besluit toegevoegd. De natuurtoets is opgesteld ter bevestiging van de conclusies die op voorhand zijn getrokken met deskundige ondersteuning. Hierbij wordt verwezen naar de ruimtelijke onderbouwing en de aanmeldingsnotitie. De natuurtoets ligt mede ter inzage bij de stukken voor beroep tegen de omgevingsvergunning. Artikel 1.6a Chw is niet van toepassing op de fase van indienen van zienswijzen. Dit artikel regelt dat het indienen van nieuwe gronden van beroep, na het verstrijken van de termijn van beroep, niet is toegestaan. Hiervan is in dit geval hier geen sprake.	Nee
027c	De indiener haalt de volgende voorwaarde uit de ontwerp-omgevingsvergunning aan: “De aangevraagde activiteit gaat gepaard met een kwaliteitsverbetering van het Steenbergse landschap conform de Structuurvisie gemeente Steenbergse (31 mei 2012 vastgesteld door de gemeenteraad).” De indiener is van mening dat met het beoogde windturbinepark totaal geen sprake is van een kwaliteitsverbetering, maar van een negatief effect op het landschap.	In dit verband wordt kwaliteitsverbetering in het kader van de gemeentelijke structuurvisie bedoeld. Het betreffende voorschrift stelt dan ook niet dat met het windturbinepark sprake is van kwaliteitsverbetering. Dit is vertaald naar het voorschrift strekkende tot het ter beschikking stellen van € 15.000,- per MW. Dit is afdoende borging van de beoogde kwaliteitsverbetering; de besteding van deze gelden moet nog nader bepaald worden en ligt niet voor in het kader van de onderhavige besluitvorming.	Nee

		Ten aanzien van de negatieve effecten op het landschap wordt verwezen naar de reactie onder 007a.	
027d	De afmetingen van de windturbines liggen niet vast, dit had vanwege het aanhaken van natuur en de volgens de indiener benodigde passende beoordeling wel moeten. Aan de initiatiefnemer wordt een soort van carte blanche gegeven. De afmetingen van de windturbines zijn onaanvaardbaar en in strijd met een goede ruimtelijke ordening.	Ten aanzien van de door de indiener genoemde 'natuuraspecten' wordt verwezen naar de reactie onder 027a. De afmetingen van de turbines zijn al in de aanmeldnotitie en het besluit van de gemeente (van 21 januari 2018) duidelijk aangegeven. In de omgevingsvergunning is opgenomen dat de gemeente een vergunning verleent voor vier windturbines met een tiphoogte van minimaal 209 en maximaal 215 meter. Dit wordt expliciet genoemd in het besluit en is als zodanig opgenomen in de voorschriften. De onderzoeken naar de milieu-effecten van deze windturbines zijn ook afgestemd op deze variatie in tiphoogte en er is in de onderzoeken volgens worst-case scenario's gerekend. Daarbij is voor de aanvraag ook gekeken naar de effecten van windturbines met een tiphoogte van 234 meter, zodat ook de milieueffecten van die tiphoogte inzichtelijk is gemaakt. Er is dan ook geen sprake van een carte blanche, omdat inzichtelijk is wat onder andere de maximale omgevingseffecten van de aangevraagde windturbines gaan zijn. Ook in de natuurtoets is gekozen voor een worst-case scenario beoordeling. Hiermee zijn de effecten van de windmolen afmetingen voldoende in beeld gebracht. De mogelijkheden in bouwlocaties de turbines op het perceel zijn beperkt en worden bepaald door de	Nee

		noodzakelijke ruimte voor uitvoeringstechnische optimalisatie en detaillering. De beperkte ruimte in de omgevingsvergunning valt binnen de juridische kaders. Er is dan ook sprake van een afgewogen besluit waarbij aan de relevante ruimtelijke ordeningsaspecten is getoetst en daarmee van een goede ruimtelijk ordening.	
027e	De indiener haalt de volgende voorwaarde uit de ontwerp-omgevingsvergunning aan: "Met dien verstande dat de maximale tiphoogte 210 meter bedraagt indien deze omgevingsvergunning voor 2 oktober 2018 wordt verleend". Volgens de indiener is hier sprake van een vorm van chantage en probeert de initiatiefnemer de gemeente onder druk te zetten om het besluit met spoed te nemen.	Verwezen wordt naar de reactie onder 002f.	Ja. Koppeling datum vergunningverlening en tiphoogte komt te vervallen.
027f	Volgens de indiener had een milieueffectrapport (m.e.r.) moeten worden gemaakt, vanwege de combinatie van een kaderstellend plan (bestemmingsplan-wijziging) en het nodig zijn van een passende beoordeling.	Het te nemen besluit is een omgevingsvergunning, zijnde een besluit waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en een of meer artikelen van afdeling 13.2 van de wet van toepassing is dan wel waarop titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, zoals vermeld in kolom 4 van de bijlage van het Besluit m.e.r.. Er is dus geen sprake van een vast te stellen plan, zoals opgenomen in kolom 3 van de bijlage van het Besluit m.e.r. Dat betekent dat er geen sprake is van een kaderstellend plan voor een later te nemen m.e.r.-beoordelingsplichtig besluit en er dus geen sprake is van planm.e.r.-plicht. De omgevingsvergunning strijdig gebruik (met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) is bij de begripsbepaling in het Besluit m.e.r. expliciet uitgesloten als planvorm als bedoeld in art. 3.1 van de Wro.	Nee

		Het feit of er voor de voorgenomen activiteit een passende beoordeling gemaakt moet worden in het kader van de Natuurbeschermingswet (of de Europese Habitatrichtlijn) is niet relevant nu er geen sprake is van een vast te stellen plan. Alleen bij een vast te stellen plan dat deze activiteit mogelijk maakt leidt dit tot rechtstreeks plan m.e.r.-plicht (art 7.2a eerste lid van de Wm).	
027g	Voor twee windturbines is volgens de indiener sprake van een locatie waar nimmer windturbines hebben gestaan en waar het bestemmingsplan dit ook niet toestaat. Er is geen sprake van een opwaardering, maar van een geheel nieuw windturbinepark dat in de omgeving van het bestaande park wordt gebouwd. Er wordt volgens de indiener niet voldaan aan artikel 33.1.b Verordening ruimte Brabant, een nieuwvestiging moet bestaan uit ten minste 5 windturbines.	Bij het voorliggende project is sprake is van opwaardering c.q. opschaling van de windturbines. Het is juist dat de windturbines niet op precies dezelfde x- en y-coördinaten worden gerealiseerd als waar de bestaande windturbines staan. Dit is echter ook niet wat er wordt bedoeld met opschaling/opwaardering van windturbines, ten overstaande van de nieuwvestiging van windturbines. De term opschaling is afkomstig uit de Structuurvisie gemeente Steenbergen. Die structuurvisie biedt geen nauwkeurige definitie van de beoogde opschaling, zodat het naar redelijkheid dient te worden geïnterpreteerd. In die structuurvisie staat dat het "bij opschaling van de bestaande windturbines gaat [...] om het vervangen van de bestaande windturbines door windturbines met meer vermogen". Daaruit blijkt dat bepalend is dat de vier betreffende windturbines gesaneerd moeten worden om vier nieuwe windturbines te realiseren. Er blijkt niet uit de structuurvisie dat bij opschaling noodzakelijk is dat de windturbines op exact dezelfde x- en y-coördinaten worden gerealiseerd, maar dat de windturbines op ruimtelijk dezelfde locatie worden gebouwd. Opschaling op exact dezelfde x- en y-coördinaten is	Nee

		technisch ook niet mogelijk is. Dat geldt in het bijzonder voor de hier aan de orde zijnde opschaling. De huidige turbines staan namelijk in de beschermingszone van de dijk en het waterschap geeft op basis van huidig beleid geen toestemming om een nieuwe generatie turbines op deze plek te plaatsen. Bovendien kan de locatie van de huidige turbines niet meer gebruikt worden omdat de bestaande funderingen niet groot en sterk genoeg zijn voor de nieuwere en grotere turbines. Hier is bij ruimtelijke onderbouwing reeds uitgebreid op ingegaan (par. 2.2.2). Daarin wordt bijvoorbeeld overwogen dat inherent aan opschaling van windturbines is dat zij niet op exact hetzelfde perceel kunnen worden geplaatst. De windturbines worden opgeschaald zodat zij hoger en groter kunnen worden en dientengevolge meer energie kunnen opwekken. De hogere en grotere windturbines kunnen minder dicht bij elkaar staan dan de oudere, kleinere modellen. Gelet op het bovenstaande, past de realisatie van de vier nieuwe windturbines binnen hetgeen de structuurvisie bedoeld met opschaling van het bestaande park. De verschuivingen van de bestaande posities naar de nieuw te realiseren posities zijn niet van dien aard zijn dat gezegd kan worden dat het windpark daadwerkelijk op een andere locatie komt te staan. omdat het nieuw windpark zich bevindt ruimtelijk op dezelfde locatie, hetgeen ook aansluit bij de Structuurvisie gemeente Steenberg. De ruimtelijke gevolgen van de locatie op zichzelf veranderen niet, behoudens voor zover dat samenhangt met het opschalen zelf (bijv. de hogere windturbines). Qua locatie betreft het alleen een	
--	--	---	--

		verschuiving van individuele windturbines binnen het gebied dat al als windpark wordt gebruikt. Uit artikel 33, eerste lid, van de Verordening ruimte Noord-Brabant (VrNB) volgt dat windturbines van meer dan 25 meter in onder meer de Karolinapolder zijn toegestaan, mits zij voldoen aan de in die bepaling genoemde voorwaarden. Indiener merkt terecht op dat het windpark niet voldoet aan voorwaarde b. Uit artikel 33, tweede lid, VrNB volgt echter dat niet aan voorwaarde b uit het eerste lid hoeft te zijn voldaan, indien het windpark (kort gezegd) in clusterverband van drie turbines direct langs een grote infrastructuurlijn ligt, de gemeenten die het aangaat de ruimte als ontwikkelas voor windturbines willen gebruiken en daartoe reële mogelijkheden bestaan. De windturbines staan in clusterverband van vier turbines direct langs de grote waterweg het Volkerak en de primaire waterkering (dijk), wat beide grootschalige infrastructuur lijnen zijn in dit gebied. Ook hebben de betrokken gemeente vastgesteld dat zij het windpark ondersteunen, hetgeen ook blijkt uit de structuurvisie en blijkens onder meer de ruimtelijke onderbouwing bestaan er reële mogelijkheden voor de ontwikkeling van het windpark. Daarmee voldoet het windpark aan de uitzondering op het verbod op nieuwvestiging uit de VrNB en is er geen sprake van strijd met de VrNB. Ter verdere onderbouwing wordt verwezen naar de ruimtelijke onderbouwing.	
027h	Zowel op het gebied van de landschappelijke beleving als ten aanzien van natuureffecten, met name barrièrewerking,	Allereerst wordt verwezen naar de reactie onder 002b. Ten aanzien van de cumulatieve natuureffecten wordt	Nee

	doen zich cumulatieve effecten voor. De bewering dat zich geen cumulatieve effecten voordoen is volgens de indiener onjuist met betrekking tot de kern Dinteloord en tot het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak.	verwezen naar het natuuronderzoek, waarin wordt geconcludeerd dat er geen cumulatieve effecten op beschermde natuurwaarden (m.n. Krammer-Volkerak) zijn. Hierin is het effect van het windpark gecumuleerd samen met andere nabijgelegen windparken. Hieruit is gebleken dat voor de kritische soorten zwartkopmeeuw en grauwe gans in relatie met Krammer-Volkerak geen negatieve effecten zijn te verwachten. Verder wordt de barrièrewerking als erg gering gezien, omdat uit onderzoek is gebleken dat bij windturbines met een tussenafstand van >200 meter geen effecten optreden.	
027i	De indiener stelt dat voor het windturbinepark naar schatting minimaal 100-200 kg Neodymium en 30-40 kg Dysprosium per MW wordt gebruikt. Deze zeldzame aardmetalen komen uit China (Baotou), waar de winning grote milieuvervuiling veroorzaakt. De indiener verzoekt voor te schrijven dat windturbines zonder de genoemde metalen worden gebruikt (deze zijn volgens de indiener voorhanden).	De keuzes ten aanzien van het type windturbines valt buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht. Dit kader vereist toetsing van de aangevraagde opschaling van vier windturbines, conform de ingediende aanvraag en de daarbij behorende documenten. In het kader van deze beoordeling speelt de levering van de desbetreffende grondstoffen geen rol, waarbij moet worden opgemerkt dat een ander standpunt ertoe kan leiden dat de overheid aan marktsturing zal gaan doen bij beoordeling van aanvragen. Ook wordt opgemerkt dat de inkoopvoorwaarden van de aanvrager van windturbineleveranciers vereisen dat deze op het gebied van duurzame bedrijfsvoering de United Nations Global Compact volgen.	Nee
027j	De geplande opstelling in een soort van ruit/trapezium is volgens de indiener landschappelijk lelijk, vooral doordat de	Ten aanzien van de door de indiener aangehaalde landschappelijke inpassing en de landschappelijke	Ja: Aanvulling

	lijnen niet parallel lopen. In de huidige situatie is sprake van een hoog object aan de horizon, in de nieuwe van een hoog obstakel waar je tegenop kijkt. De indiener verzoekt om visualisaties van het zicht vanaf de dorpsrand of het dorp zelf (voor de huidige en toekomstige situatie), door een onafhankelijk, deskundig bureau. Volgens de indiener komt de kern Dinteloord visueel tussen de windparken te liggen. De landschappelijke effecten zijn van dusdanige aard dat een milieueffectrapportage noodzakelijk is.	effecten in relatie tot de m.e.r. wordt verwezen naar respectievelijk de reacties onder 007a en 001b. De gevraagde visualisaties zijn als Addendum op de ruimtelijke onderbouwing bij de betreffende besluiten gevoegd. Daarnaast wordt hier verwezen. Er komen door dit project niet meer windturbines.	ruimtelijke onderbouwing
027k	Dat er al wind turbines zijn, heeft volgens de indiener geen invloed op mogelijke natuureffecten van de nieuwe turbines. Deze effecten dienen separaat te worden vastgesteld. Het 'achterland' is volgens de indiener van belang als foerageergebied voor meerdere soorten die tot de instandhoudingsdoelen behoren, met name voor de soorten die op grond van de slaapplaatsfunctie van het Krammer-Volkerak zijn aangewezen. De indiener voegt er uit eigen kennis aan toe dat de betrokken landbouwgebieden een essentieel foerageergebied vormen voor enkele soorten ganzen en eenden waarvan de slaapplaatsfunctie een instandhoudingsdoel is voor het Krammer-Volkerak. Speciale aandacht is volgens de indiener benodigd voor de foerageertrek en de slaaptrek van de Zwartkopmeeuw, ook een instandhoudingsdoel. Juist over de locatie waar nu de windturbines zijn gepland loopt een trekweg tussen de Hellegatsplaten en de foerageergebieden in het zuiden van Brabant en in België. Ook in het kader van de soortbescherming dient er volgens de indiener aandacht te zijn voor de Zwartkopmeeuw, omdat een geringe sterfte al leidt tot een aantasting van de gunstige staat van instandhouding.	In het kader van de effectbeoordeling van de nieuwe windturbines mag rekening worden gehouden met de mogelijk positieve effecten van de sanering van de bestaande windturbines. Deze sanering hangt immers samen met de realisatie van de nieuwe windturbines. In de natuurtoets is er echter niet gesaldeerd, er is een worst case benadering toegepast. Verder is voor de instandhoudingsdoelstellingen van aanwezige vogelsoorten in de Natura 2000-gebieden gekeken naar de effecten. Zowel vanuit gebieds- als soortenbescherming. Hieruit blijkt duidelijk dat voor aanwezige eenden, ganzen en meer specifiek de zwartkopmeeuw en grauwe gans geen negatieve gevolgen te verwachten zijn. Voor wat betreft de soortenbescherming is op 2 februari 2018 een aanvraag om ontheffing ingediend. Toetsing aan de Wet natuurbescherming vindt plaats in het kader van de lopende procedure c.q. ontheffingsaanvraag. Er is in het kader van de voorliggende besluitvorming geen reden er op voorhand vanuit te gaan dat er geen ontheffing Wet natuurbescherming wordt verleend voor	Nee

		het project: het plan is dan ook uitvoerbaar te achten.	
0271	De indiener is van mening dat herziening van het bestemmingsplan noodzakelijk is en dat in dit geval niet mag worden gekozen voor een afwijking van het bestemmingsplan. Bij een afwijking van het bestemmingsplan moet volgens de indiener uit de aanvraag duidelijk blijken waarop die betrekking heeft. Dat is hier niet het geval; de turbines kunnen hier of daar komen, de turbines kunnen zo of zo hoog worden of wanneer het besluit valt na een datum, nog hoger.	Er dient op de ingediende aanvraag te worden beslist. In dat kader is niet van belang of hetgeen wordt aangevraagd ook mogelijk gemaakt kan worden door middel van een herziening van het bestemmingsplan. Er is geen rechtsregel die verplicht gebruik te maken van een bestemmingsplan om het voorliggende project mogelijk te maken. Daarbij is de gemeenteraad ook betrokken bij de verlening van de voorliggende omgevingsvergunning voor gebruik in strijd met het bestemmingsplan, aangezien een verklaring van geen bedenkingen moet worden verkregen. Na afweging van de betrokken belangen mag gebruik worden gemaakt van de bevoegdheid tot het verlenen van een omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan (zie onder andere de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State van 9 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2015:2850). Daarbij is er geen verplichting om, in afwijking van de aanvraag, het bestemmingsplan te herzien in plaats van een omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan te verlenen. De aanvraag is voldoende concreet en maakt ondubbelzinnig kenbaar dat beoogd werd een omgevingsvergunning aan te vragen c.q. in te dienen. De mate waarin marges worden toegestaan voor het te kiezen turbinetype leidt er ook niet toe dat niet op de aanvraag besloten kan worden. Daarbij is van belang dat dergelijke marges weliswaar ook in een bestemmingsplan opgenomen kunnen worden, maar niettemin ook mogelijk zijn door middel van een	Nee

		omgevingsvergunning.	
027m	Volgens de indiener is het project niet conform de gedragscode van NWEA (Nederlandse Wind Energie Associatie) tot stand gekomen.	De gedragscode van NWEA valt buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht. Dit kader vereist toetsing van de aangevraagde opschaling van vier windturbines, conform de ingediende aanvraag en de daarbij behorende documenten. Om die reden is een inhoudelijke reactie op het door de indiener naar voren gebrachte niet noodzakelijk. Voor de ruimtelijke aanvaardbaarheid van het project is de toepassing van de gedragscode niet van belang. Niettemin wordt voor de volledigheid verwezen naar de reactie onder 001g, waarin de wijze waarop is omgegaan met de omgeving kort is beschreven.	Nee
027n	De indiener geeft aan problemen te hebben met diverse passages in de intentieovereenkomst.	De intentieovereenkomst betreft een privaatrechtelijk document en valt daarmee buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht. Voor de ruimtelijke aanvaardbaarheid van het project is de inhoud van de intentieovereenkomst niet van belang. In die hoedanigheid vormt deze overeenkomst geen onderdeel van de voorliggende besluitvorming.	Nee
027o	De indiener geeft aan dat nergens in de stukken iets is aangetroffen van een onderzoek of in de tracés voor bekabeling ook beschermde planten en dieren voorkomen. Vooralsnog is volgens de indiener daarom niet uit te sluiten dat ook hiervoor een ontheffing van de Wnb moet worden	Voor de betreffende activiteiten en tracés is in de natuurtoets beoordeeld of er beschermde planten en dieren voorkomen waarvoor ontheffingen nodig zijn. Volgens de natuurtoets komen er geen grondgebonden beschermde soorten in het gebied voor. Beschermde	Nee

	verleend of dat mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.	soorten die te verwachten zijn, zoals noordse woelmuis, waterspits- en veldspitsmuis komen hier namelijk niet voor vanwege het ontbreken van geschikt habitat. Er is geen reden om aan te nemen dat dit de haalbaarheid van het project in de weg staat. Het is altijd mogelijk om andere tracés te kiezen voor de bekabeling, dan wel de nodige ontheffingen aan te vragen en te krijgen.	
027p	Volgens de indiener biedt het huidige beleid van de gemeente geen ruimte voor een nieuw windturbinepark en een afwijking van het bestemmingsplan. Er is sprake van vervanging van vier (kleine) windturbines door twee grote turbines en daarnaast nieuwvestiging van twee grote turbines.	Er wordt verwezen naar 027g. Er is in dit geval sprake van opschaling. Het voorliggende project is daarom in overeenstemming met de Structuurvisie gemeente Steenberg.	Nee
027q	De windrijdheid in Steenberg maakt het volgens de indiener mogelijk verantwoord om te gaan met de grootte van windturbines om zo een redelijk evenwicht te kunnen bereiken tussen de windenergie en de leefbaarheid in het buitengebied. Zowel een zekere vorm van openheid als de beleving van donker moeten worden gewaarborgd. Onderdeel hiervan is de polder niet te belasten met 'kerstboomverlichting'. Een beperking van de hoogte van turbines is hiervoor absoluut noodzakelijk. Voor de leefbaarheid lijkt het vooralsnog beter meer turbines te plaatsen van beperkte hoogte, dan minder hele hoge turbines. De opschaling van de turbines kan ook op andere wijze die beter in het landschap past worden bereikt. Het belang van de initiatiefnemer om dergelijke hoge turbines toe te passen weegt niet op tegen de nagestreefde landschappelijke waarden.	Obstakelverlichting is een belang dat landschappelijk dient te worden afgewogen en ook is afgewogen. Ten aanzien van obstakelverlichting wordt verwezen naar de reactie onder 002c. Op grond van internationale burgerluchtvaartregelgeving hanteert de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), met het oog op luchtvaartveiligheid, reeds enkele jaren eisen voor het aanbrengen van obstakelmarkering en obstakelverlichting op windturbines. Deze eisen zijn gebaseerd op internationale afspraken over obstakelverlichting. De randvoorwaarden voor de plaatsing van obstakelverlichting worden weergegeven in het informatieblad "Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland" versie 1.0 van 30 september 2016 gepubliceerd door het Ministerie van I en M. Gelet op de internationale burgerluchtvaart-eisen, dienen windturbines van hoger dan 100 meter	Ja: toevoeging voorschrift

		vanaf het maaiveld te zijn voorzien van obstakelverlichting. Voor zover indiener meent dat de windturbines ook lager hadden kunnen worden vergund, geldt dat er op de voorliggende aanvraag moet worden getoetst aan onder meer de Structuurvisie gemeente Steenbergen. Uit die structuurvisie blijkt dat het gemeentelijk vastgesteld beleid is om medewerking te verlenen aan de opschaling van de bestaande windturbines aan de Karolinadijk te Dinteloord (onder bepaalde voorwaarden) om zo een bijdrage te leveren aan regionale, provinciale en nationale doelstellingen op het gebied van opwekking van duurzame energie. Inherent aan opschaling is dat er hogere windturbines worden gebouwd. Uit de notitie economische haalbaarheid van Pondera Consult, vastgesteld op 7 november 2018, (opgenomen in de bijlage) blijkt bovendien dat de windturbines in ieder geval niet economisch uitvoerbaar zijn (in de zin dat de meeste ontwikkelaars afzien van ontwikkeling) indien zij een tiphoogte zouden hebben van kleiner dan 150 meter. Voor zover indiener met de zienswijze heeft bedoeld dat de tiphoogte lager dient te zijn dan dit, is dit dus niet mogelijk gezien de uitkomsten van voornoemde notitie.	
027r	Volgens de indiener is een goede ruimtelijke inpassing pas mogelijk wanneer door de initiatiefnemer een aantal alternatieven zijn ontwikkeld en de gemeente deze heeft afgewogen tegen de voor- en nadelen voor de omgeving en de beoogde kwaliteitsverbetering (of verslechtering) van het landschap. Deze laatste afweging mag niet aan de	Allereerst wordt verwezen naar de reactie onder 027q. Er moet op de grondslag van de aanvraag worden beslist, waarbij in dit specifiek geval van belang is dat geen m.e.r. hoeft te worden opgesteld en een alternatieventoets in dat kader dus geen rol speelt. Er is in het kader van deze besluitvorming geen noodzaak of	Nee

	initiatiefnemer worden overgelaten en is 100 % de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad. Indien er stelt dat er geen sprake is van een goede ruimtelijke ordening.	grondslag een alternatieventoets te eisen. Verder moet de gemeenteraad een verklaring van geen bedenkingen verlenen, hetgeen zij enkel kan doen als zij van mening is dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. In zoverre wordt daarmee tegemoetgekomen aan het bezwaar van indiener dat sprake moet zijn van een goede ruimtelijke inpassing. Wat betreft de beoogde kwaliteitsverbetering wordt erop gewezen dat de hiertoe verplichte middelen door een voorschrift bij de omgevingsvergunning zijn geborgd. De besteding van deze middelen valt niet binnen de reikwijdte van de voorliggende besluitvorming.	
027s	De indiener is van mening dat met name de landschappelijke impact van windturbines tot 150 meter veel geringer is, terwijl toch een redelijke winst kan worden gehaald. Volgens de indiener is er ruimte voor vier, vijf of zes van dergelijke turbines. Een ander alternatief is om de huidige vier windturbines te vervangen door drie grotere turbines. Indien er stelt een alternatief plan voor.	Allereerst wordt verwezen naar de reactie onder 027q, 027r, 007h, 008a, 011b en 023d. Met betrekking tot het voorgestelde alternatief van drie windturbines, geldt het volgende. Er dient een besluit te worden genomen op basis van de voorliggende aanvraag. De juridische vraag die moet worden beantwoord, is of de voorliggende aanvraag in overeenstemming is met vigerende wet- en regelgeving, vigerend beleid en de goede ruimtelijke ordening. De aanvraag ziet op de opschaling van alle vier de windturbines in de Karolinapolder en is in overeenstemming met wet- en regelgeving en beleid. Uit de opmerkingen van indiener over de alternatieven blijkt geen reden om aan te nemen dat de goede ruimtelijke ordening in het geding komt. Bij het voorgaande geldt dat de opschaling van de windturbines in de Karolinapolder voortvloeit uit bestuurlijke afspraken met de Provincie Noord-Brabant	Nee

		met als doel om een significante bijdrage te leveren aan de opwekking van duurzame energie door windturbines. Het is daarbij van belang om gebieden die gebruikt kunnen worden voor opwekking van duurzame energie op een zo efficiënt mogelijke wijze daartoe in te zetten en daarmee ook te voorkomen dat andere gebieden binnen de gemeente voor de huidige doelstellingen moeten worden ingezet. De opmerkingen van indiener leiden er daarom niet toe dat het voorliggende besluit niet kan worden genomen.	
--	--	--	--

2.14 Zienswijzen nummer 30 en 43

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
030a	Als direct omwonende vindt de indiener het merkwaardig geen rechtstreeks bericht over de informatieavond op 5 juni te hebben ontvangen.	Voor de nu voorliggende besluiten wordt de wettelijk vereiste uitgebreide, openbare voorbereidingsprocedure gevolgd. De informatieavond is aangekondigd in de pers. Naar de huisadressen binnen 1000 meter van het project is aanvullend een uitnodiging gestuurd. Het al dan niet uitnodigen van direct omwonenden valt buiten de reikwijdte van dit procedurele kader.	Nee
030b	De indiener is geschrokken van de beoogde hoogte van de windturbines en vraagt of er geen alternatieven zijn, bijvoorbeeld wat meer kleinere windturbines. Volgens de indiener is er bewust voor een zo laag mogelijk aantal turbines gekozen, met een zo hoog mogelijke opbrengst.	Verwezen wordt naar 027q en 027s.	Nee
030c	Volgens de indiener is het de vraag of windturbines de oplossing zijn voor de lange termijn en zijn de bezwaren algemeen bekend. De indiener vraagt of het uitmaakt wat een handjevol inwoners ervan vindt, als alles binnen de wetten en	Er wordt benadrukt dat voor deze besluitvorming de ruimtelijk relevante belangen zijn betrokken, onder andere met het oog op een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor de omwonenden van de windturbines.	Nee

	regels valt en er grote financiële en politieke belangen zijn.	Daarbij zijn alle mogelijke ruimtelijke effecten c.q. relevante ruimtelijke aspecten beoordeeld en (waar nodig) onderzocht. Dit is beschreven in de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving, waarbij aangesloten mag worden voor de beoordeling van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.	
030d	De indiener verwacht een aantasting van uitzicht en woonplezier en gevolgen voor de waarde van zijn/haar woning. De indiener vraagt de gemeente te voorzien in een waardebeoordeling van de omliggende woningen voor en na het vervangen van de windturbines.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee

2.15 Zienswijze nummer 31 (aanvulling zienswijze 2)

Het betreft hier een aanvulling van zienswijze 2, waarbij hierna alleen specifiek deze aanvulling van een reactie wordt voorzien. Voor de beantwoording van het (nagenoeg) identieke deel van de zienswijze wordt verwezen naar de reacties in paragraaf 2.2.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
031a	De indiener vraagt de omgeving niet vol te (laten) zetten met nog meer en/of hoge windturbines en zorgvuldig om te (laten) gaan met de invulling van Fort Henricus en omgeving.	De vragen van de indiener ten aanzien van meer en/of hoge windturbines en Fort Henricus vallen buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en	Nee

		het Besluit en de Regeling omgevingsrecht. Dit kader vereist toetsing van de aangevraagde opschaling van vier windturbines, conform de ingediende aanvraag en de daarbij behorende documenten.	
--	--	--	--

2.16 Zienswijze nummer 32 (aanvrager/initiatiefnemer)

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
032a	De indiener vraagt om aanpassing van de volgende voorwaarde uit de ontwerp-omgevingsvergunning: “Met de bouwwerkzaamheden van de aangevraagde windturbines mag pas worden gestart nadat de vier bestaande windturbines in de Karolinapolder te Dinteloord (kadastraal bekend gemeente Dinteloord, sectie A, nummers 417, 730, 737 en 776) zijn gesaneerd”. De indiener stelt een regeling voor om het oprichten van de masten van de nieuwe windturbines uit te stellen tot na sanering van alle bestaande windturbines. Volgens de indiener kan zo op efficiënte wijze worden gehandeld conform de Structuurvisie en kan tegelijk tijdig worden begonnen met de werkzaamheden voor het windturbinepark. De volgende aangepaste voorwaarde wordt voorgesteld: “Met het daadwerkelijk oprichten van de masten van de aangevraagde windturbines mag worden gestart na sanering van de vier bestaande windturbines in de Karolinapolder te Dinteloord (kadastraal bekend gemeente Dinteloord, sectie A, nummers 417, 370, 737 en 776), alle overige werkzaamheden, (zoals voorbereidende en civiele werkzaamheden aan infrastructuur, bekabeling en fundering) mogen voorafgaand aan de sanering worden uitgevoerd”.	Het verzoek van de indiener c.q. aanvrager betreft een verduidelijking van de betreffende voorwaarde uit de omgevingsvergunning. Deze voorwaarde beoogt te voorkomen dat er een situatie ontstaat waarbij er meer dan vier windturbines tegelijk op de locaties staan. De hiervoor gegeven motivering wordt voldoende geacht voor de gevraagde aanpassing van deze voorwaarde.	Ja: Aanpassing voorschrift

2.17 Zienswijze nummer 33

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
033a	Vanwege de hoogte van de windturbines zijn volgens de indiener geen praktijkvoorbeelden en -metingen bekend. Daarom is niet te bepalen dat de 47 dB geluidcontour net wel of niet over het perceel van de indiener loopt (met daarop een woning en paardenmanege).	De geluidberekeningen zijn uitgevoerd met de wettelijke - en in de praktijk geverifieerde - methodes. Deze zijn ook toepasbaar voor de nieuwe generatie grotere windturbines die nu worden geplaatst op het land. De indiener is woonachtig op Schenkeldijk 7. Ter plaatse van deze woning zijn geluidberekeningen uitgevoerd. Uit deze berekeningen blijkt dat bij deze woning door de nieuwe windturbines aan de geluidnormen van 47 Lden en 41 Lnight kan worden voldaan. Immers, de geluidbelasting op de woning zal niet hoger zijn dan 40 Lnight en 46 Lden. Indiener maakt niet duidelijk wat er aan de berekeningen zou mankeren. Indien de indiener vermoedt dat na plaatsing van de windturbines de geluidnorm wordt overschreden kan een verzoek om handhaving ingediend worden.	Nee
033b	Er is gebruik gemaakt van KNMI windgegevens, gemeten tussen de 80-120 meter hoogte. Volgens de indiener levert de rechtlijnige extrapolatie hiervan bij zo'n groot hoogteverschil een zeer grote fout in de uitkomst van de berekening op.	Verwezen wordt naar de reactie onder 022c.	Nee
033c	Volgens de indiener is het windturbinepark vanwege de grootte wel MER-plichtig.	Het betreft een windpark van vier windturbines samen maximaal 21,6 MW. In de bijlage van het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.) valt dit onder categorie D 22.2: De oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark, in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een gezamenlijk vermogen van 15 megawatt	Nee

		(elektrisch) of meer, of 2°. 10 windturbines of meer. In het Besluit m.e.r. is een windpark gedefinieerd als een park bestaande uit ten minste drie windturbines. Het betreft hier dus inderdaad het oprichten van een windpark met een vermogen van meer dan 15 MW. Het initiatief is dus m.e.r.-beoordelingsplichtig. In de bijlage van het Besluit m.e.r. is in onderdeel C categorie 22.2 ook opgenomen de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windpark, waarbij in kolom 2 een drempelwaarde wordt genoemd van 20 windturbines of meer. Daarvan is hier geen sprake, waardoor er geen directe projectm.e.r.-plicht is voorafgaande aan het te nemen besluit, zijnde de omgevingsvergunning.	
033d	Volgens de indiener is de nachtelijke geluidbelasting van 41 dB alleen haalbaar met mitigerende maatregelen. Hoe is te bepalen dat deze maatregelen goed en consequent worden toegepast? De indiener is van mening dit bij overtreding zelf te moeten aantonen (door hoge kosten te maken).	Verwezen wordt naar de reacties onder 001c en 001d	Nee
033e	De indiener verwacht aanzienlijke slagschaduw en is van mening dat het oneerlijk is dat hierbij alleen gekeken wordt naar de woning en ramen (en niet de tuin).	De slagschaduwberekeningen zijn uitgevoerd met de wettelijke - en in de praktijk geverifieerde - methodes. Deze zijn ook toepasbaar voor de nieuwe generatie grotere windturbines die nu worden geplaatst op het land. Conform deze methode wordt alleen gekeken naar de woning.	Nee
033f	De indiener oefent paardensport uit en vraagt of dit wel kan worden voortgezet vanwege de slagschaduw. Volgens de indiener is bekend dat paarden schrikken van plotselinge slagschaduw en reageren door te vluchten, trappen of bokken, met alle gevaren voor paarden en ruiters van dien.	Een paardenbak of -stal is geen gevoelig gebouw of terrein als bedoeld in het Activiteitenbesluit milieubeheer en worden als zodanig niet nader beschouwd. In het kader van de goede ruimtelijke ordening weegt dit aspect voor wel mee in de afweging. De mate van hinder die te	Nee

		verwachten is, is aanvaardbaar. Het is niet te verwachten dat indiener onevenredig zal worden benadeeld door slagschaduw bij de uitoefening van de paardensport. De ervaringen uit Neer, waar het Windpark Bijvanck staat naast een bedrijf voor topsportpaarden, duiden er op dat ook bij dit soort gevoelige paarden de door indiener genoemde problemen zich niet voordoen. Paarden blijken te wennen aan windturbines. Plotselinge slagschaduw komt alleen voor als de zon zeer snel en plotseling achter een wolk tevoorschijn komt in combinatie met de situatie dat er slagschaduw op het betreffende perceel optreedt. Dit is een incidentele gebeurtenis met een lage kans van optreden, die op zich wel op de dag zelf te voorspellen is. Er bestaat dan ook geen aanleiding om te veronderstellen dat het nadeel dat indiener ondervindt aan de slagschaduw van dien aard is dat aan verlening van de omgevingsvergunning in de weg dient te staan. Ook wordt verwezen naar de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State van 13 september 2017 (ECLI:NL:RVS:2017:2477, betreffende Windpark Westfrisia, zie in het bijzonder rechtsoverweging 16.1), waaruit ook blijkt dat de hinder in een paardenbak of -stal onder deze omstandigheden aanvaardbaar is.	
033g	De indiener verwacht een aanzienlijke waardevermindering van het perceel (zowel van de woning als de manege). De planschaderegeling kan daarbij volgens de indiener niet voorzien in de werkelijke schade/waardedaling. Mocht de omgevingsvergunning definitief verleend worden, dan wil de indiener worden uitgekocht of een passende schade-	Verwezen wordt naar de reactie onder 022n.	Nee

	vergoeding ontvangen.		
033h	Volgens de indiener is niet de Sasdijk de dichtstbijzijnde openbare weg ten opzicht van het windturbinepark, maar de Schenkeldijk.	De opmerking over de afstand naar de Sasdijk verwijst vermoedelijk naar paragraaf 4.4 van de ruimtelijke onderbouwing (die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning), over het aspect externe veiligheid. Verwezen wordt naar de reactie onder 022f.	Ja: Tekstuele aanpassing ruimtelijke onderbouwing door het Addendum op de ruimtelijke onderbouwing

2.18 Zienswijze nummer 34

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
034a	Windturbines met een tiphoogte van 235 meter zijn volgens de indiener erg uitzonderlijk en in Nederland nog niet eerder op het vaste land geplaatst. Daarom is weinig bekend over hoe deze 'bakbeesten' zich gedragen (trillingen, uitzicht en geluidoverlast).	Allereerst wordt verwezen naar 011b. Alle mogelijke effecten c.q. relevante ruimtelijke aspecten zijn beoordeeld en (waar nodig) onderzocht. Dit is beschreven in de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving. Door de indiener is niet nader toegelicht of en in hoeverre ten aanzien van trillingen, uitzicht en geluidoverlast sprake is van onaanvaardbare overlast.	Ja, maximale tiphoogte is aangepast
034b	De indiener is van mening dat de windturbines te dicht op de bebouwing staan.	Alle mogelijke effecten c.q. relevante ruimtelijke aspecten zijn beoordeeld en (waar nodig) onderzocht, onder andere met het oog op de afstand tot omliggende bebouwing c.q. functies. Dit is beschreven in de	Nee

		ruimtelijke onderbouwing. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving. Uiteindelijk is geconcludeerd dat sprake is van een goede ruimtelijke ordening en dat een aanvaardbaar woon- en leefklimaat blijft bestaan. Daarbij is niet enkel de afstand tot bebouwing c.q. woningen bepalend.	
034c	De indiener verwacht een vermindering van woongenot door geluidoverlast en verminderd uitzicht.	Indiener is woonachtig aan de Stoofdijk 106. Alle mogelijke effecten c.q. relevante ruimtelijke aspecten zijn beoordeeld en (waar nodig) onderzocht, onder andere met het oog op een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor de omwonenden van de windturbines. Dit is beschreven in de ruimtelijke onderbouwing. Voor al deze aspecten, waaronder geluid en uitzicht, is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines omdat het woongenot niet op een onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De belangen die gemoeid zijn met ontwikkeling van het windpark wegen op tegen de (aanvaardbare) aantasting van het woongenot. Bovendien wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving.	Nee
034d	De indiener heeft zorgen over de gezondheidsgevolgen/-schade (onder andere door laagfrequente drukgolven) die windturbines veroorzaken en verwijst hierbij naar onderzoeken van Prof. M. Alves Pereira en Dr. Nina Pierpont.	In paragraaf 4.5.1 van de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning, is het volgende overwogen: "De huidige Nederlandse geluidnorm is bedoeld om geluidhinder en slaapverstoring te voorkomen. Uit (literatuur)studies blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat windturbinegeluid tot andere gezondheidseffecten leidt. Er zijn geen aanwijzingen dat het aandeel laagfrequent	Nee

		geluid hier een bijzondere dan wel belangrijke rol in speelt. Onacceptabele hinder vanwege laagfrequent geluid is daarom niet te verwachten indien voldaan wordt aan de geluidnorm van het Activiteitenbesluit". Dit is recentelijk bevestigd in de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State van 21 februari 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:616, betreffende Windpark Drentse Monden en Oostermoer). De Afdeling stelt dat uit het rapport van het RIVM en de GGD uit 2017, getiteld "Health effects related to wind turbine sound", volgt dat er (kort gezegd) onvoldoende wetenschappelijk bewijs beschikbaar is om aan te nemen dat er een directe relatie bestaat tussen gezondheidsrisico's en het geluid van windturbines. Dit geldt evenzeer voor de gevolgen van het laagfrequente geluid. Indiener zet niet uiteen waarom er van deze conclusies en inmiddels vaste jurisprudentie moet worden afgeweken. Er wordt geen reden gezien om te twijfelen aan de conclusies van het bovengenoemde onderzoek. Aanvullend wordt verwezen naar de reactie onder 022m.	
034e	De indiener verwacht een waardedaling van zijn/haar woning en is van mening dat de planschaderegeling niet toereikend is voor de schade. Hiervoor wordt een goede oplossing gevraagd.	Verwezen wordt naar de reactie onder 022n.	Nee
034f	De indiener is van mening dat een MER nodig is, omdat de windturbines horizonvervuiling zijn en dicht bij natuurgebied Dintelse Gorzen staan.	Er wordt verwezen naar 033c. Het project is m.e.r.-beoordelingsplichtig, zodat voorafgaand aan het nemen van het besluit dient te worden overwogen en dient een besluit te worden genomen over of er belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen optreden. In het m.e.r.-	Nee

		beoordelingsbesluit (en de onderliggende aanmeldingsnotitie), dat als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning, zijn onder andere de effecten van de beoogde ontwikkeling op het landschap en nabijgelegen natuurgebieden overwogen. Eén van deze gebieden is het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak, waarvan de Dintelse Gorzen onderdeel zijn. Daarbij is geconcludeerd dat er geen sprake is van bijzondere omstandigheden waardoor een milieueffectrapportage noodzakelijk is.	
034g	De indiener is van mening dat de gelden die vrijkomen alleen besteed worden in de kern Dinteloord (en niet elders in de gemeente).	Verwezen wordt naar de reactie onder 001a.	Nee

2.19 Zienswijze nummer 35

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
035a	De indiener ziet de opschaling van de windturbines als een enorme vervuiling van de omgeving, die al enorm belast wordt door 65 aanwezige turbines. De indiener is geschrokken van de impact van de vier windturbines op korte afstand van zijn/haar woning. Het landelijk woonkarakter wordt beperkter vanwege de inrichting en het geluid.	Voor wat betreft de aantasting van de impact op het woongenot wordt verwezen naar 022m en 022i. Voor wat betreft de aantasting van de omgeving in verband met cumulatie met andere windturbines wordt verwezen naar 002b.	Nee
035b	De indiener verwacht een forse waardedaling van zijn/haar woning en andere woningen in de directe omgeving.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee
035c	De windturbines komen op amper 200 meter afstand van het agrarisch bedrijf van de indiener, dit zal volgens de indiener extra overlast geven bij werkzaamheden in het veld.	Door de indiener is niet nader toegelicht welke extra overlast het betreft c.q. of er sprake is van belemmeringen voor bedrijfsactiviteiten. Om die reden is een inhoudelijke reactie/beantwoording niet mogelijk. Aanvullend wordt opgemerkt dat de combinatie van	Nee

		windturbines en landbouw zeer gebruikelijk is.	
035d	Volgens de indiener wordt het gebied door het opschalen van de windturbines minder aantrekkelijk voor de ontplooiing van recreatieve activiteiten (die het bestemmingsplan toelaat).	De gemeentelijke ruimtelijke structuurvisie biedt ruimte voor de opschaling van de windturbines aan de Karolinadijk te Dinteloord. Daarnaast biedt het geldende bestemmingsplan ruimte voor recreatieve ontwikkelingen. In het bestemmingsplan wordt direct ruimte geboden voor extensieve recreatie. Intensieve recreatie, bijvoorbeeld verblijfsrecreatie, wordt vooral mogelijk gemaakt met afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden. De opschaling van de windturbines is in overeenstemming met een goede ruimtelijke ordening. De landschappelijke effecten van de opschaling zijn in de ruimtelijke onderbouwing (paragraaf 4.2) afgewogen.	Nee
035e	De indiener is van mening dat de groene energie van windturbines niet duurzaam is als subsidie nodig is om het rendabel te maken. Volgens de indiener stimuleert deze subsidie om zo hoog mogelijk te bouwen.	De opmerkingen van de indiener ten aanzien van de benodigde subsidie vallen buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht.	Nee

2.20 Zienswijze nummer 37

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
037a	De indiener bestrijdt de conclusie dat de plaatsing van windturbines tot een tiphoogte van 234 meter geen ruimtelijke of andere bezwaren oplevert.	Mede gelet op de opmerkingen van indiener is besloten de minimale tiphoogte op 209 meter en de maximale tiphoogte op 215 meter te beperken. Hierbij wordt verwezen naar 002i.	Ja, de maximale tiphoogte is aangepast.
037b	De indiener is van mening dat geen limiet wordt gesteld aan de tiphoogte.	De maximale tiphoogte van de windturbines is wel degelijk gelimiteerd, verwezen wordt naar de reactie	Ja, de maximale

		onder 002f en 011b.	tiphoogte is aangepast.
037c	Volgens de indiener worden bezwaren tegen plaatsing van (mega-)windturbines praktisch nergens door gemeente-besturen onderkend en is voor gemeenten bij de energietransitie sprake van dwang van de landelijke overheid. De indiener is van mening dat belangen en meningen van betrokken burgers er steeds minder toe doen.	Er wordt verwezen naar 001g en 037a. Alle ruimtelijk relevante belangen zijn bij de besluitvorming betrokken, onder andere met het oog op een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor de omwonenden van de windturbines. Hierbij is getoetst dat de eventuele nadelige gevolgen van de opschaling van de windturbines niet onaanvaardbaar zijn. Voor de nu voorliggende besluiten wordt de wettelijk vereiste uitgebreide, openbare voorbereidingsprocedure gevolgd, zodat een ieder een zienswijze naar voren kan brengen. In aanvulling hierop wordt verwezen naar de reactie onder 001g.	Nee
037d	De indiener vraagt bij wie hij terecht kan bij een waardedaling van zijn/haar woning door de windturbines.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee

2.21 Zienswijze nummer 38

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
038a	Op korte afstand van de woning van de indiener komen 2 windturbines, de indiener verwacht te maken te krijgen met slagschaduw en overlast van hoog- en laagfrequent geluid (onder andere geluidwaarden van 48 dB Lden en 42 dB Lnight). Volgens de indiener is het nu nog niet te zeggen, ook niet voor deskundigen, hoe ingrijpend de overlast wordt en welke nadelige gezondheidsgevolgen er zijn. De indiener ziet het plan als een zeer grote bedreiging van het woongenot.	De geluid- en slagschaduw-berekeningen zijn uitgevoerd met de wettelijk voorgeschreven - en in de praktijk geverifieerde - methodes. Indiener woont aan de Schenkeldijk 2. Ter plaatse van deze woning zijn geluidberekeningen uitgevoerd. Dit akoestisch onderzoek is bij onderzoek van 30 januari 2019 geactualiseerd en bij het besluit gevoegd. Bij de woning van indiener kunnen inderdaad de normen overschreden worden in het worst case-geval, als er geen maatregelen worden getroffen. Indien voor de Lagerwey L136 turbine	Ja. Geactualiseerd onderzoek geluid toegevoegd.

		gekozen zou worden moeten er mitigerende maatregelen getroffen worden, zodat te allen tijde aan de wettelijke normen wordt voldaan. De wettelijke normen - die vergelijkbaar zijn met die voor andere geluidbronnen zoals wegverkeer en industrie - dienen er toe een aanvaardbaar leefmilieu te beschermen. Deze normen zijn bindend en moeten worden nageleefd. Voor geluid moeten mitigerende maatregelen worden getroffen zoals aangegeven in paragraaf 4.2 van het akoestisch onderzoek. Uit het geactualiseerde akoestisch onderzoek blijkt dat na het treffen van de maatregelen de geluidbelasting op de woning niet hoger zal zijn dan 41 L_{night} en 47 L_{den}. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke norm uit het Activiteitenbesluit. Voor het overige kan worden verwezen naar 001c. In het geval van slagschaduw worden de turbines voorzien van een stilstandvoorziening zoals aangegeven in paragraaf 6.3 van het onderzoek.	
038b	De indiener vraagt voor zijn/haar woning om bijzondere maatwerk voorschriften en vergunningvoorwaarden om de leefbaarheid op deze woonlocatie te waarborgen.	Voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan worden aangesloten bij de normering uit het Activiteitenbesluit en de –regeling. Verdergaande bescherming tegen de mogelijke gevolgen van windturbines is dan mogelijk bij maatwerkvoorschriften. Maatwerkvoorschriften voor geluid kunnen worden vastgesteld indien sprake is van bijzondere omstandigheden die daartoe aanleiding geven. Door indiener zijn geen omstandigheden genoemd die zodanig bijzonder zijn dat een afwijking gerechtvaardigd is. Nu er wordt voldaan aan de wettelijke normen en een aanvaardbaar woon- en leefklimaat blijft gewaarborgd, bestaat geen aanleiding om maatwerkvoorschriften vast	Nee

		te stellen of bovenwettelijke vergunningvoorschriften op te nemen in de vergunning.	
038c	De indiener vraagt om volledige compensatie van het verlies aan in zijn/haar woning aanwezig eigen vermogen.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee

2.22 Zienswijzen nummer 39 en 40

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
039a	De indiener is faliekant tegen de plaatsing van vier wind-turbines. Iedereen heeft baat bij daling van CO2 uitstoot, maar de rekening wordt bij een select gezelschap gelegd, de omwonenden van de windturbines. De indiener maakt bezwaar tegen een aanzienlijke waardedaling van zijn/haar bezit zonder dat er wordt gesproken over volledige compensatie.	Verwezen wordt naar de reactie onder 023a.	Nee
039b	De indiener vraagt om niet de wettelijke grenzen op te zoeken, maar om extra zorgvuldigheid op de volgende punten: slagschaduw, geluidhinder, gezondheidsrisico's, horizonvervuiling, lichtverontreiniging, waardedaling woningen, ruimtelijke inpasbaarheid, relatief grote hoogte windturbines en kwaliteit leefomgeving (ongunstige locatie woning indiener ten opzichte van middag- en avondzon en dominante windrichting en direct zicht op turbines vanuit woning en tuin/perceel).	In de besluitvorming voor het windpark worden niet de wettelijke grenzen opgezocht. In overeenstemming met het vastgestelde beleid uit de Structuurvisie gemeente Steenberg, het Regiobod Realisatie Windenergie West-Brabant, is het belang gemoeid met de opschaling van het windpark zwaarwegender dan het belang van het vrijwaren of voorkomen van de mogelijke gevolgen daarvan. Daarbij is allereerst van belang dat de nadelige gevolgen in termen van slagschaduw, geluidhinder, gezondheidsrisico's, horizonvervuiling, lichtvervuiling en economisch nadeel niet een onaanvaardbaar niveau zal bereiken. Hierbij wordt verwezen naar 001b, 001d, 001f, 002c, 004c, en 001f. Verder is het belang van het opwekken van duurzame energie door windturbines en het behalen van regionale, provinciale en nationale doelstellingen hieromtrent, groot.	Nee

039c	De indiener is van mening dat sprak is van een waardedaling van zijn/haar woning en verwijst naar de volgende zaken: - Canadees onderzoek naar de waardedaling van woningen door de plaatsing van windturbines. - Rechterlijke uitspraken over waardedaling na de plaatsing van windturbines. Aangekondigd wordt een classaction tegen de gemeente, de aanvrager en de verhuurder van de grond. De indiener verwacht kosten voor inhuur van experts en juridische bijstand en verwacht jarenlang te procederen.	Verwezen wordt naar de reactie onder 001f.	Nee
039d	De indiener betwist dat de huidige vier windturbines economisch niet meer rendabel zouden zijn, omdat recent Brits onderzoek heeft uitgewezen dat turbines veel langer meegaan dan de geplande 20 jaar. Verwijdering van de bestaande, goed werkende turbines leidt dus tot kapitaalvernietiging.	Verwezen wordt naar de reactie onder 023c.	Nee
039e	Volgens de indiener is het sinds dit jaar mogelijk om windturbines zonder subsidie te plaatsen op de Noordzee (waar niemand er last van heeft). Waarom is niet overwogen om de bestaande turbines te handhaven en elders turbines (kleiner dan de geplande, hoge turbines) te plaatsen om toch aan de gewenste capaciteit te komen? En dan niet uitsluitend rond Dinteloord, maar bijvoorbeeld bij Bergen op Zoom of Steenberg.	Verwezen wordt naar de reactie onder 007h en 023d.	Nee
039f	De afwijking van het bestemmingsplan is volgens de indiener een grote fout in verband met mogelijke uitbreiding van Dinteloord, leefmilieu en toerisme.	Verwezen wordt naar 39b. In de ruimtelijke onderbouwing, die als bijlage onderdeel uitmaakt van de omgevingsvergunning, is onder andere ingegaan op het relevante gemeentelijke beleid, te weten de Structuurvisie gemeente Steenberg. In de ruimtelijke onderbouwing is geconcludeerd dat de beoogde opschaling van vier windturbines niet in strijd is met dit gemeentelijk beleid (zie voor een toelichting	Nee

		paragraaf 3.4.1 van de ruimtelijke onderbouwing). Ook zijn in de ruimtelijke onderbouwing alle mogelijke effecten op het leefmilieu c.q. relevante ruimtelijke aspecten beoordeeld en (waar nodig) onderzocht. Voor al deze aspecten is geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn voor de beoogde opschaling van vier windturbines en dat voldaan kan worden aan de geldende wet- en regelgeving.	
039g	De indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van de smalle Sasdijk als transportroute voor bouwverkeer, als redenen hiervoor worden schade aan de weg en huizen, geluidhinder en veiligheid van fietsers en weggebruikers genoemd.	Verwezen wordt naar de reactie onder 007g.	Nee

2.23 Zienswijze nummer 41 (aanvulling zienswijze 23)

Het betreft hier een aanvulling van zienswijze 23, waarbij hierna alleen specifiek deze aanvulling van een reactie wordt voorzien. Voor de beantwoording van het (nagenoeg) identieke deel van de zienswijze wordt verwezen naar de reacties in paragraaf 2.2.

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
041a	De indiener voorziet een afname van woonplezier en een grote waardedaling van zijn/haar woning.	Verwezen wordt naar de reactie onder 023a. Voor wat betreft de door de indiener aangehaalde waardedaling wordt verwezen naar de reactie onder 001f.	Nee

2.24 Zienswijze nummer 42 (Natuurmonumenten)

Nr.	Zienswijze	Beantwoording	Aanpassing
042a	De indiener is van mening dat cumulatie met andere (nieuwe), nabijgelegen windturbines onvoldoende is meegenomen.	Verwezen wordt naar de reactie onder 002b.	Nee
042b	Volgens de indiener ontbreekt bij de aanvraag inzicht in	Vliegbewegingen algemeen: Uit de natuurtoets blijkt dat	Nee

	vliegbewegingen van vogels als zeearend en lepelaar en vleermuizen en inzet van mitigatie en compensatie.	zowel voor vogel- als vleermuissoorten is gekeken naar de vliegbewegingen. Dit is met radaronderzoek en met eigen waarnemingen gedaan. Voor vleermuizen is in de natuurtoets onderbouwd dat gelet op het geringe voorkomen en 1% mortaliteitsnorm van de rosse vleermuis, laatvlieger en tweekleurige vleermuis gebruik zal worden gemaakt van een stilstandvoorziening. Dit betekent dat bij (lage) windsnelheden (<5 m/s) de turbines worden aangepast (rotorbladen draaien < 1rpm). Er is verder geadviseerd de stilstandvoorziening alleen te gebruiken tijdens de nachtperiode en tussen 1 juli – 1 oktober (zomer) bij lage windsnelheden. Zeearend: het plangebied is akkerland dat relatief weinig in trek is voor watervogels, zoals meerkoet, eenden en ganzen, die het belangrijkste voedsel van de zeearend vormen. Ook het achterland van het plangebied voor Windpark Karolinapolder (zoals Dinteloord en omringende industrie en agrarische percelen) zijn niet dermate in trek bij genoemde watervogels dat een regelmatige oversteek van de zeearend over het plangebied mag worden verwacht. Er bestaan uit de afgelopen vijf jaar slechts een paar waarnemingen van zeearend (een opvallende verschijning waarvan vrijwel alle waarnemingen op internet belanden) in het binnendijkse gebied in en 'achter' het plangebied (zie waarneming.nl) wat de geringe betekenis van het gebied voor deze soort onderschrijft. Daarom is er geen reden om sterfte onder de zeearend in Windpark Karolinapolder te voorzien. Risicovolle vliegbewegingen van zeearenden (in relatie	
--	--	--	--

		tot windturbines) betreffen vooral baltsvluchten en territoriumconflicten nabij het nest (Hötter et al.2013, Langgemach & Dürr 2017), hiervan is in dit geval geen sprake. Het broedgeval vond namelijk plaats in het meest westelijke deel van het Krammer-Volkerak, op de Slikken van de Heen, op meer dan 10 km van het geplande windpark. In dat deel van het Krammer-Volkerak en op de andere buitendijkse delen (Dintelse Gorzen en Krammerse Slikken) bevinden zich veel watervogelconcentraties en dus voor zeearend meer interessante voedselgebieden dan de vogelarme binnendijkse akkergebieden in het plangebied. Lepelaar: in de natuurtoets wordt aangegeven dat de lepelaar niet is waargenomen in en over het plangebied (eigen waarnemingen, data NDFF) en daarom geen binding met het plangebied heeft. Nu er sprake is van een stilstandvoorziening bij de windturbines zal er geen sprake zijn van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Op basis van het voorgaande is geconcludeerd dat het windpark uitvoerbaar is.	
042c	De indiener vraagt om een vergunningvoorwaarde dat nieuwe inzichten en wettelijke vereisten voor obstakelverlichting moeten worden doorgevoerd.	Verwezen wordt naar reactie onder 002c en 27q.	Ja: toevoeging voorschrift
042d	Volgens de indiener ontbreekt inzicht in mitigatie van het effect (aanleg, productie, saneren) op natuur en landschap.	Verwezen wordt naar de reacties onder 027a en 002h.	Nee
042e	De indiener is van mening dat monitoring voor (huidige slachtoffers) en na de aanleg (effect) ontbreekt.	Verwezen wordt naar reactie onder 027a. Er is geen monitoring van aanvaringslachtoffers nodig in het kader van de onderhavige besluitvorming. Het besluit	Nee

		om monitoring van aanvaringsslachtoffers (vogels en vleermuizen) voor en na de aanleg van het windpark te eisen ligt niet bij het college, maar bij de provincie Noord-Brabant. Indien de provincie bij het verlenen van de Wnb-ontheffing monitoring nodig acht, zullen zij dit opnemen als middelvoorschrift. De verantwoordelijkheid of dit wel of niet noodzakelijk is ligt dan ook bij de provincie. In het kader van dit besluit dient te worden beoordeeld of de inpassing van het windpark ruimtelijk aanvaardbaar is. Besluitvorming omtrent het (monitoren van) de gunstige staat van instandhouding van aanvaringsslachtoffers vindt primair plaats bij besluitvorming omtrent een ontheffing in de zin van de Wet natuurbescherming (Wnb). Die Wnb-ontheffing is uitsluitend in deze procedure relevant voor zover het gaat om de uitvoerbaarheid van het voorliggende besluit. Met andere woorden: indien het op voorhand aannemelijk is dat het windpark geen ontheffing op grond van de Wnb zal krijgen en het voorliggende besluit daarom niet uitvoerbaar is, kan het voorliggende besluit niet worden vastgesteld. Er bestaat geen reden om op voorhand te veronderstellen dat er geen Wnb-ontheffing zal worden verleend vanwege een eventuele plicht tot monitoren. Immers, als monitoring nodig blijkt, zal de Wnb-ontheffing worden verleend met een voorschrift dat inhoudt een monitoringsplicht. Het voorliggende besluit is in zo een geval hoe dan ook uitvoerbaar. Er is overigens op 2 februari 2018 een aanvraag Wnb-ontheffing ingediend. Er is op voorhand geen reden op	
--	--	---	--

		voorhand te veronderstellen dat die aanvraag zal worden afgewezen.	
042f	De indiener geeft aan graag mee te willen denken bij de opgave voor kwaliteitsverbetering.	De invulling van de door de indiener bedoelde kwaliteitsverbetering valt buiten de reikwijdte c.q. het publiekrechtelijke toetsingskader voor de voorliggende omgevingsvergunningaanvraag, te weten de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit en de Regeling omgevingsrecht.	Nee

Wijzigingen besluit ten aanzien van het ontwerpbesluit, door de zienswijzen:

1. Er wordt een voorschrift toegevoegd aan het besluit, strekkende tot een verplichting voor initiatiefnemer om een verlichtingsplan in te dienen.
2. De maximale tiphoogte wordt door een voorschrift aangepast tot een minimale hoogte van 209 meter en een maximale hoogte van 215 meter boven het maaiveld.
3. Er wordt aan de ruimtelijke onderbouwing een Addendum toegevoegd. In het Addendum is naar aanleiding van de zienswijzen een nadere beschrijving opgenomen van de volgende onderwerpen: de maximale tiphoogte, nadere visualisaties, de gemeentelijke ruimtelijke structuurvisie met betrekking tot de opschaling, het geactualiseerde onderzoek met betrekking tot geluid en de aanvullende beoordelingen met betrekking tot geluid, slagschaduw en externe veiligheid.
4. Door het Addendum op de ruimtelijke onderbouwing wordt in de ruimtelijke onderbouwing een straatnaam aangepast.
5. Er wordt een geactualiseerd geluidonderzoek (30 januari 2019) toegevoegd aan het besluit.

Wijzigingen besluit ten aanzien van het ontwerpbesluit, ambtshalve genomen:

1. Er wordt aan de ruimtelijke onderbouwing een Addendum toegevoegd. In het Addendum is ambtshalve een nadere beschrijving opgenomen van de volgende onderwerpen: obstakelverlichting, de sociale randvoorwaarden, de natuurtoets.
2. Er wordt een natuurtoets toegevoegd aan het besluit.
3. De instandhoudingstermijn van de omgevingsvergunning wordt gewijzigd vastgesteld.